

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 107 • EYLÜL 2 0 0 5 3.50 YTL (3.500.000.-TL)

- *Arthur Andersen'den sonra sıra KPMG'de mi?*
- *Akaryakıtta kaçağın faturası 2.5 milyar dolar*
- *Kredi talebi genişliyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu
Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB
Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır
Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres
Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı
Fersa Matbaası
(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

e-Birlik, e-USE, LUCA

Muhasebecilik, mali müşavirlik mesleği hizmet sektörü içinde yer alan ancak yapısı ve sunduğu hizmetler itibariyle bilgiye dayalı bir meslektir. Dünyamız sanayi toplumundan hızlı bir şekilde bilgi toplumuna geçmektedir. Bilgi toplumunun temel mesleklerinden birisi de muhasebecilik ve mali müşavirliktir.

TÜRMOB'un görev alanına giren konularda ortak veri tabanı oluşturmak, diğer kurumlar, odalar ve üyelerle bilişim teknolojileri üzerinden iletişim sağlamak, dinamik web sayfaları için alt yapı oluşturmak, etkin, verimli ve güvenilir hizmet sunmak amacıyla e-Birlik Projesini hayata geçirdik. Kısa sürede bu programımızı sonuçlandıracağız.

e-USE; uzaktan Sürekli Eğitim Projesi, sürekli mesleki eğitim çalışmalarında, teknolojik olanaklardan ve internet ortamından yararlanarak herkese ulaşmayı hedefleyen geniş kapsamlı bir projedir. Projenin ilk aşamasını mesleki yeterlilik sınavları, staja başlama sınavları hazırlıkları ve stajyerlerin zorunlu eğitimi oluşturdu. Diğer aşamalarında hayata geçmesi ile sürekli mesleki eğitimde önemli bir mesafe kaydedeceğiz.

LUCA; web tabanlı muhasebe sistemi, LUCA ile muhasebe sistemine istenilen her yerden, ek bir yazılım gerektirmeden, internet üzerinden ulaşılmasını sağlayan çağdaş bir sistem. TÜRMOB, hem meslek mensupları hem de Türkiye ekonomisi için yenilikçi bir anlam içeren LUCA projesini hayata geçirdi. Projenin eksik modülleri de tamamlanarak hizmete sunuldu.

TÜRMOB bilgi çağının, hem meslek öğütlenmesinin, hem de meslek mensuplarının gerisinde kalmaması için önemli projeleri hayata geçirmektedir.

Bilgi çağının mesleği olan muhasebecilik, mali müşavirlik meslek mensupları, bilgi, birikim ve teknolojiye yatkınlıkları ile bu çağın gerekleri ne en iyi şekilde adapte olacaktır.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Arthur Andersen'den sonra sıra KPMG'de mi?

Denetim faaliyeti alanında piyasaya hükmeden dört büyük şirketten birisi olan KPMG bu sıralar sıkıntılı bir dönem geçiriyor. Firma yapmış olduğu bir açıklama ile, halen ABD Adalet Bakanlığı ile görüşmelerde bulunduğunu açıkladı. Firma bu müzakereler sonucu, 1996-2002 yıllarında müşterilerine pazarladığı suistimal içeren, işe fesat karıştıran vergi muafiyeti hizmetleri nedeniyle alabileceği cezai mahkumiyetten kurtulmayı ümit ediyor.

Süphesiz beş büyük muhasebe ve denetim firmasından birisi olan Arthur Andersen'in Enron olayı sonrası piyasadan çekilmesi ile sayıları dörde düşen ve yoğunlaşma düzeyi daha da yükselen bu iş kolunda bir firmanın daha eksilmesi, Enron olayı ile büyük yara almış olan itibarını düzeltmeye çalışan sektör için hiç de arzu edilecek bir olay değil.

KPMG ile ilgili sorun şu anda onun suçlu olup, olmadığı değil, fakat ona verilecek cezanın ne olacağı'. Zaten firma, bazı ortak-

ları tarafından ifa edilen 'yasadışı davranışlar için tam sorumluluk' almak ve sözkonusu yanıtıcı vergi işlemleri için derin üzüntülerini ifade etmek suretiyle kendisi için yapılan isnatları, suçlamaları kabul etmiş bulunuyor. KPMG'nin alacağı bir cezai mahkumiyet kararı onun için bir idam cezası niteliği taşıyor. Andersen de, Enron firmasının denetimi ile ilgili olarak suçlandığı vakit, gerek onun bünyesindeki uluslararası muhasebeciler topluluğu gerek müşteri tabanı onu terk etmişlerdi ve 'ada-

letin tecellisine engel olmak' iddiasıyla 2002 yılında maruz kaldığı suçlamayı iptal eden Amerikan Yüksek Mahkemesinin yeni alınmış olan kararı*, artık Andersen için çok geç kalmış bir aklanma idi.

KPMG müşterilere vergi konusunda danışmanlık hizmeti veren tek firma değil, 2000 yılında Amerikan Dahili Gelirler Hizmet İdaresi (IRS) tarafından vergi muafiyetleri konusunda yapılan bir araştırma diğer üç firmada da uygun, doğru olmadığı iddia edilen bir takım işlemleri or-

taya çıkarmıştı. Ancak KPMG vergi muafiyeti konusunda yaptığı işleri diğer firmalara göre daha ısrarlı bir biçimde savunmayı tercih etti. Örneğin 2002 yılında avukat-müşteri imtiyazını öne sürerek, dokümanları IRS'ye vermeyi reddetti. Ardından yılın sonlarında bir mahkeme, ortaya konulan ithamları inceleyip sonunda, KPMG'nin, IRS'nin araştırmaları esnasında, kendi vergi muafiyeti faaliyetlerini gizlemek üzere tasarlanmış faaliyetlerde bulunduğu kanısına vardı. Güttüğü bu taktikler firmayı 'adaletin tecelisine engel olmak' suçlamasına maruz bırakmış olabilir.

Bununla beraber çokları KPMG hakkında bir mahkumiyet kararı verilmesinin pek olası olmadığını düşünüyorlar. Andersen'den farklı olarak, gecikmeyle de olsa KPMG sadece suçunu itiraf etmekle kalmadı, aynı zamanda vergi hizmetleri bölümündeki düzinelerle çalışanının işine son verdi, üst kademe yönetiminde büyük çaplı değişikliğe gitti ve vergi alanında soru işareti taşıyan hizmetlerin pazarlanmasını durdurdu.

Bundan daha önemlisi şimdi hükümet çevresinin içinde veya dışında yer alan çoğu uzman, Andersen'in yargılanmasını, denetim mesleğinde yoğunlaşmayı

arttıran bir hata, yanlış tutum olarak değerlendiriyorlar. Konunun uzmanlarına göre KPMG'nin suçlanması dahi onun için bir ölüm fermanı olabilir, zira, yaşanan muhasebe skandalları sonrasında yatırımcıların açtıkları davalar

sonucu Worldcom ve Enron gibi şirketlerin önceki yöneticilerinin kendi ceplerinden milyonlarca dolar ödemek zorunda kaldıklarını gören yönetim kurulu üyelerinin, itham altında kalmış olan bir firmayı tutmaya, onunla işlerini sürdürmeye pek niyetli olmayacaklarını ifade ediyorlar. Bunun yanı sıra özellikle uluslararası düzeyde KPMG'nin kendi çalışanlarını elinde tutabilmesi de, müşterilerini tutabilmesi kadar zorluk taşıyabilir.

Eğer KPMG piyasadan çekilmek zorunda kalırsa onun müşterilerinin yeni bir denetim firması bulması oldukça büyük bir karmaşaya yol açabilir. Amerikan Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu'nun (SEC) dört büyük muhasebe firmasından birinin batması ihtimaline karşılık, bir şirketin denetim firmasını değiştirmesini zorlaştıran kurallarda bir yumuşatmaya gitmeyi mütalaa ettiği söyleniyor.

Böyle bir suçlamanın ya da cezai mahkumiyetin uzun dönemli sonuçları daha ağır olabilir Zira

BİLANÇO

meslek kolunu düzenleyici kararları alanlar, şu anda dahi, iş alemi için yeterli rekabet ortamını sağlayacak sayıda firma bulunmaması durumundan kaygı duyuyorlar. Daha küçük çaptaki firmaların kapasitelerinin sınırlı olmasından ve uluslar arası ağlarının, örgütlerinin yeterli olmayışından ötürü, halen dört büyük muhasebe firması borsaya kote edilmiş durumda olan çok uluslu firmaların denetiminde söz sahibi durumundalar, hatta petrol ve doğal gaz alanında ise piyasa yoğunlaşması daha da ağır ve iki, üç denetim firması piyasaya hükmeder durumda bulunuyor.

Birçok şirket, şu anda denetim firmasına ek olarak, değerlendirme veya iç kontrol üzerinde danışmanlık gibi diğer işler için de, Dört Büyük Firmadan birbirine rakip bir, iki firmayı kullandıkları cihetle, çalıştıkları denetim firmasını değiştirmekte zorlukla karşılaşılıyorlar. Bu durumun sebebi Enron ve benzeri olaylardan sonra uygulamaya konulan yeni kurallar, çünkü bu kurallar denetim firmalarını, denetim alanı dışındaki bir çok hizmeti sunmaktan men ediyor.

Denetim alanındaki yoğunlaşma ile, örneğin Dört Büyüğü parçalara ayrılmaya zorlamak veya küçük firmaları aralarında birleşmeye özendirmek suretiyle başedilebilir mi, üstesinden gelinebilir mi? Bu pek kolay gözükmüyor.

Büyüklik itibariyle ikinci sırada yer alan firmaların birleşmesi de zaman alacaktır. Ve bu durum, Dört Büyüklerin en küçüğü olan KPMG ile onlar arasındaki büyüklük farkı çok açık olduğu için çok da fazla bir değişiklik getirmeyecektir.

Durum böyle olduğu için, gözükene o ki, hükümet yoğunlaşmayı daha da artıracak bir adım atmanın riskini göze almayacaktır. Bu hizmet sektörünü yeniden yapılandırmaya da teşebbüs etmeyecektir. Bunun yerine bir suçlama ölçüsüne varmayacak şekilde, KPMG'yi cezalandırmaya yönelik bir yol bulmaya çalışacaktır. Ancak bu sonuç dahi KPMG'yi duyduğu kaygılardan kurtarmaya yetmeyecektir. Onun suçlamaları kabul etmiş olması, sözkonusu vergi muafiyetleri ile ilgili olarak hakında açılacak özel davalarda kendisini savunmasını güçleştirecek.

Bir yargılanmanın ertelenmesi anlaşması veya sınırlı bir cezalandırma kararı, yine de KPMG'yi, müşterilerini veya elemanlarını kaybetmesine yol açacak ölçüde itibarını yitirme durumu ile karşı, karşıya getirebilir.

Avrupa'daki denetim mesleği yetkilileri de KPMG'nin bir mahkumiyetle karşılaşması durumunda, bu hizmet sektöründeki yoğunlaşmanın daha da artacak olmasından kaygı duyuyorlar. Avrupa Komisyonundan bir yetkili, büyük muhasebe firmalarının sayısının dörde kadar düşmüş olması esasen bir sorun oluşturuyorken, sayının üçe düşmesi meseleyi daha da büyütecektir demektedir. İngiliz denetim elemanlarını denetleyen İngiltere Finansal Raporlama Konseyi de, ABD'nde SEC ve Halka Açık Şirketler Muhasebesi Gözetim Kurulu ile temas kurmuş durumda bulunuyor. Konseyin İcra Başkanı Paul Boyle, "Onların Amerika'da KPMG ile ilgili olarak almış oldukları bir karar KPMG'nin -uluslar arası- ağının diğer bölümleri üzerinde de etkili olacaktır" demektedir.²

* Bu konuda "Bilanço"nun Ağustos 2005 sayısında ayrıntılı bilgi verilmişti.

(1) The Economist, Haziran 25-Temmuz 1, S. 86.

(2) Financial Times, 11 Temmuz 2005, S. 1.

Akaryakıtta kaçağın faturası

2.5 milyar dolar

Petrol ürünlerinde yaşanan kaçakçılık devleti büyük bir vergi kaybına uğrattıyor. Yapılan bir araştırma da akaryakıt kaçakçılığından dolayı devletin bir yıllık özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi kaybının 2.5 milyar dolar olduğu saptandı.

Son yıllarda hızla yaygınlaşan kaçak akaryakıt satışları devleti önemli bir gelir kaynağından mahrum bırakıyor. Akaryakıt üzerindeki ağır vergi yükü, kaçakçılığı çok karlı bir iş haline dönüştürdü. Petrol Sanayi Derneği'nin yaptığı araştırmaya göre kaçak akaryakıtın yıllık özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi kaybı 2.5 milyar dolara ulaşıyor.

Yapılan araştırmada kaçakçılığın ağırlıklı olarak; akaryakıt ve petrol ürünlerinin yurda yasa dışı yollardan sokularak satılması, ihraç veya özel amaçlı kullanılması gereken vergisiz akaryakıt veya LPG'nin kaçak olarak yurt içinde pazarlanması ve Petrol ürünleri üzerindeki vergi farklılıklarından yararlanmak

amacı ile çeşitli maddelerin karıştırılması olarak yapıldığı saptamasın da bulunuldu.

Petrol Sanayi Derneği'nin (PETDER) raporunda; kaçak akaryakıt miktarının kesin olarak tespiti mümkün olmamakla birlikte, özellikle benzin ve motorin tüketimleri ile otomobil sayısı arasında bir ilişki kurulmak sureti ile tüketim eksikliği hesaplanabilmektedir. Çalışmalarda Türkiye'de motorin tüketimi ile ticari araç sayısı arasında, benzer şekilde benzin tüketimi ile otomobil sayısı arasında bir ilişki kurularak fiili tüketim ile normal koşullarda gerçekleşmesi beklenen tüketim incelendi.

Benzin ve motorin tüketimlerinde ki artış otomobil ve ticari araç sa-

tışları ile karşılaştırıldığında otomobil / ticari araç sayısındaki artışın getirmesi gereken tüketimin resmi satış rakamlarına yansımadağı ve bu ilişkinin açıkça sorgulanması gerektiği sonucuna varıldı.

Bu yaklaşım üzerinden yapılan talep projeksiyon çalışmaları 2004 yılı sonu itibarı ile benzinlerde 1.2 milyon ton, motorinde ise 1.5 milyon ton civarında bir eksik tüketim kaçak göstermektedir. Bu miktarın karşılığı olan doğrudan vergi kaybı (ÖTV ve KDV) 2.5 milyar dolar seviyesindedir. Bu analiz son 10 yıl için irdelendiğinde ülkenin doğrudan vergi kaybınının 20 milyar dolar'ın üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Benzin ve motorinin bir kısmının

BİLANÇO

kaçak olarak satılması ve gerçekleşmesi beklenen tüketimin resmi kayıtlara girmemesi nedeni oluşan bu vergi kayıplarına ilave olarak;

- LPG'nin, dökme veya tüplü LPG olarak alınıp oto LPG olarak satılmasının neden olduğu doğrudan vergi (ÖTV + KDV) kaybı,
- ÖTV'siz deniz yakıtlarının karada satılmasının neden olduğu vergi kayıpları,
- Yasal olmayan yollardan yapılan bu faaliyetlerin kayıt altına alınamamış olmasının getirdiği kurumlar vergisi kayıpları,
- Kaçak akaryakıt nedeni ile oluşan haksız rekabet ile yasa dışı faaliyetlerin önlenememesinden kaynaklanan güvensizliğin neden olduğu yatırım kayıpları,

altı çizilmesi gereken ve ülkenin 2.5 milyar dolar olarak ifade edilen vergi kayıplarına ilave edilmesi gereken diğer önemli kayıplardır

Piyasadaki kaçak akaryakıtın bir başka göstergesi ise ODTÜ PAL laboratuvarı tarafından petrol ürünlerinden periyodik olarak alınan test numunelerinin sonuçlarında görülmektedir.

ODTÜ/PAL tarafından yayınlanan 2004 yılı raporunda piyasadan alınan numunelerin yaklaşık yüzde 20'sinin spesifikasyon dışı olduğu görülmektedir. Hernekadar bu uyumsuzlukların bir kısmı numune alma ve işletme hatalarından kaynaklansa da (kaçakçılık ile ilgili bir ilişki olmasa bile) bu rapor kaçak akaryakıt ve solvent/madeni

yağ/atık yağ ile yapılan yasa dışı karışımların neden olduğu tabloyu ortaya koymaktadır.

Raporda çözüm önerileri ise şu şekilde yer aldı; alınmaya çalışılan tüm tedbirlere rağmen akaryakıt kaçakçılığı ciddi boyutlarda devam etmektedir. Bugün ülkenin hemen her yerinde yüzde 15-20 iskonto larla veya uzun vadeler vermek sureti ile akaryakıt ve LPG satışları yapılmaktadır. Akaryakıtta toplam ürün (pompa) fiyatının yüzde 90'ını vergiler (ÖTV + KDV) ile rafineri çıkış fiyatının oluşturduğu düşünüldüğünde bu tür iskuntoların ve uzun vadelerin normal şartlarda yapılması imkansız olup yasal olmayan faaliyetin doğrudan bir göstergesidir. Haksız rekabetin ortadan kalkması, ülke ekonomisine verilen bu büyük zararın önlenmesi için kaçak akaryakıt konusunda kararlı, planlı ve etkin bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu sorunun çözülmesi için: Devlet birimleri arasında kaçak akaryakıtın önlenmesi için etkin bir koordinasyonun sağlanarak, planlı ve kararlı bir şekilde büyük çaplı ve organize kaçakçılık hareketlerinin üzerine gidilmesi gerekmektedir. Bu konuda özellikle son bir iki yılda alınan tedbir ve önlemlere rağmen büyük çaplı kaçakçılığın önüne geçilemediği açıkça görülmektedir.

Akaryakıt ve LPG dağıtım faaliyetleri yapan Dağıtım Şirketlerine Petrol Piyasası ve LPG Piyasası Kanunları uyarınca EPDK'dan lisans almak kaydı ile serbest ithalat yap-

ma hakkı serbest piyasa kurallarının doğal bir sonucu olarak verilmektedir. Dağıtım şirketleri doğrudan ithalat yaparak piyasaya sunabilecekleri akaryakıt ve LPG için ÖTV ve KDV ödemekte ve bunları fiyatına yansıtarak bu vergiyi (ÖTV ve KDV'yi) tüketime sunum aşamasında tahsil etmektedirler. Dolayısı ile Dağıtım Şirketleri bir anlamda devlet adına tüketiciden fiilen vergi toplamaktadır. Ancak bu kadar önemli ve büyük miktarda vergi toplamak durumunda olan bir Dağıtım Şirketini kurabilmek için kayda değer hiç bir ön şart aranmamaktadır. Solvent ve madeni yağ (baz yağ, atık yağ) adı altında yüz binlerce ton ithalat resmi yollardan yapılmış ve geçtiğimiz yıllarda bu amaçla binlerce işletme kurulmuş ve daha sonra bunlar izlerini kaybettirmek için faaliyetlerine son vermiş ve tekrar farklı isimler altında çalışmalarını devam ettirebilmişlerdir. Akaryakıt, madeni yağ, solvent gibi büyük çapta vergi veya vergi farkı içeren petrol ürünleri ithal izinlerinin bu şekilde faaliyet gösteren şirketlere kolaylıkla verilmemesi ve Dağıtım Şirketi Kuruluşu için belirli ve önemli bazı kriterlerin aranması gereklidir. Bu sorunun önüne geçmek üzere Petrol ve LPG Piyasası Kanunlarında değişiklik yapılarak Dağıtım Şirketi kurulması için (Bankalar Kanununda olduğu gibi) sınırlayıcı bazı özel şartların getirilmesi gerekmektedir. İthalat yapmak için getirilen şartlar zorlaştırılsa bile istenen evraklar maalesef Türkiye'de kolaylıkla temin edile-

bilmektedir (kapasite belgeleri vb.) Üstelik bu tür uygulamalar düzgün çalışan şirketlerin işlerini gereksiz bir bürokrasiye boğarak olumsuz sonuçlar vermektedir. Bu nedenle verildikten sonra uygulaması denetlenmeyen hiç bir ön müsaade sisteminin (geçmişte örnekleri yaşadığı üzere) başarılı olamayacağı açıktır. Hiçbir siyasi ve idari etki altında kalmadan yapılacak bu tür denetimler kaçakçılık ile ilgili eylemleri ortaya çıkarabilecektir.

Dağıtım şirketlerinin, atık yağ/ sine tine geri kazanım faaliyeti yapan işletmelerin, Oto LPG / Dökme LPG alanında faaliyet yapan işletmelerin stok / satış / mali hesaplarının yakından izlenerek denetlenmesi ve hiçbir siyasi etki altında kalınmadan doğru adrese gidilmesi gerekmektedir. Son veriler göz önüne alındığında Akaryakıt Dağıtım Şirketlerinin sayısı 65, LPG Dağıtım Şirketlerinin sayısı 54, Madeni Yağ Şirketlerinin sayısının ise yüzlerce olduğu bilinmektedir. Denetim ve kontrollerin yalnızca akaryakıt / LPG / Madeni Yağ sektöründe kurumsallaşmış işletmeler ile sınırlı kalmaması ve enaz aynı etkinlikde diğer Dağıtım Şirketlerinin faaliyetlerinin, mali hesaplarının ve stok hareketlerinin yakından takip edilerek denetlenmesi gerekmektedir.

Petrol ve LPG Piyasası Kanunları uyarınca piyasa faaliyetlerinin denetim ve gözetimi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun yetkisine verilmiş bulunmaktadır. EPDK tarafından hazırlanan ikincil mevzu-

atlar piyasada yapılması gereken kalite ve test denetimlerinde kullanılacak kriterleri ve piyasa denetim yöntemlerini belirlemiş bulunmaktadır. Ancak, lisanslandırma süreci henüz tamamlandığından piyasa denetim faaliyetleri başlamamış durumdadır. EPDK'nın piyasa faaliyetlerine yönelik denetim ve kontrolleri ivedilikle başlatması beklenmektedir. Bu alanda sağlanacak başarı örnekleri ve etkin denetim mekanizmaları ülkemizdeki kaçakçılığı zorlaştıracak ve asgariye indirecektir. EPDK'nın bu alanda etkin denetim mekanizmaları kurması sektörün önemli beklentileri arasındadır.

Akaryakıt ve LPG ürünlerindeki ÖTV miktarları oldukça yüksek olup eşdeğer enerjiye sahip ürünlerde önemli ölçüde ÖTV farklılığı bulunmaktadır. Benzinlerde toplam pompa fiyatının yaklaşık yüzde 70'i, motorinde yüzde 60'ı ÖTV ve KDV'den oluşmaktadır. Türkiye AB ülkelerinde akaryakıtın en yüksek vergiyi alan ülke durumundadır. Bu kadar yüksek vergi veya eşdeğer enerji değerine sahip ürünlere farklı ÖTV uygulanması yasa dışı faaliyetler için bir teşvik unsuru olmaktadır. Akaryakıttaki ÖTV miktarının düşürülmesi kaçığa olan eğilimi azaltacak ve faaliyetleri yasal zemine kaydıracaktır. Böylece devletin toplam vergi gelirlerinde bir azalma olmadan kaçak olarak satılan akaryakıtın kayıt altına alınması sağlanabilecektir.

Oto LPG ve Dökme/ Tüplü LPG arasındaki büyük ÖTV farkının or-

tadan kaldırılarak verginin eşitlenmesi gerekmektedir. Vergilendirmede adalet sağlamak üzere tüm LPG ürünlerindeki vergilerin Tüplü/Dökme vergisi ile aynı seviyeye getirilmesi önerilmektedir.

Böylece, LPG'de vergi kaybının önüne geçilecek, henüz sayısı kesin olarak bilinmeyen Türkiye'de ne kadar aracın Oto LPG'li olduğu belirlenebilecek, Oto LPG kullanan araçlar "taşıt pulu" uygulaması ile kayıt altına alınabilecek ve aynı zamanda Oto LPG dönüşümü yaptırmış olan araçlar üzerinde gerekli güvenlik önlemlerini almak üzere bir denetim süreci de oluşturulabilecektir.

Gümrük / Sınır Geçişleri / Boğaz Geçişlerindeki denetim ve kontrollerin artırılması önerilmektedir.

Denetim ve kontrollerde doğru adrese gidilmesi, sık sık adres değiştiren, bu alanlarda faaliyet göstererek doğan / kapanan ve yeniden doğan şirketlerin, bu işletmeler ile ilişkisi bulunan kişilerin uzman / eğitimli kişilerce yakından izlenmesi bu tür işletmelerin faaliyetlerinin denetim altına alınması gerekmektedir.

Akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili hukuk sürecinin hızlandırılması ve etkinleştirilmesi gerekmektedir. Bu suçu işleyerek yakalanan bir çok kişi ve/veya işletmenin hala faaliyetlerine devam edebilmesi, bu tür faaliyetlere yönelme eğiliminde olanlar için caydırıcı olmaktan çok uzaktır.

Petrol fiyatları enflasyonu körüklüyor

Uluslararası ham petrol fiyatları, 2004 yılının ikinci yarısından itibaren hızlı bir yükseliş eğilimine girdi. 2004 yılında petrol fiyatlarının TÜFE enflasyonuna katkısı 0,81 puan olmuştu. 2005 yılı ilk yedi ayın da bu katkı 1,56 puana yükseldi. Uluslararası ham petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki katkısının daha da artması bekleniyor.

Uluslararası ham petrol fiyatlarındaki artış enflasyonu körüklerken, vergi gelirlerindeki artış destekliyor. Akaryakıt fiyatlarında yüzde 65-70 oranındaki vergi fiyatlarının artmasıyla vergi gelirlerine katkı sağlıyor.

Merkez Bankası tarafından yapılan çalışmaya göre; Türkiye’de akaryakıt fiyatları oluşumunda en büyük pay vergilere ait. Akaryakıt ürünlerinin pompa satış fiyatı hesaplanırken, ilk olarak uluslararası ham petrol ve döviz kuru gelişmelerine paralel olarak rafineri satış fiyatı belirlenmekte. Rafineri çıkış fiyatının üzerine dağıtım payları, nakliyat giderleri ve maktu ÖTV tutarı eklendikten sonra oluşan tutara yüzde 18 oranında KDV uygulanarak pompa satış fiyatına ulaşmakta. Böylelikle, ÖTV ve

KDV’den oluşan vergilerin akaryakıt ürünlerinin pompa satış fiyatı içindeki payı yaklaşık yüzde 65-70 oranına ulaşmakta. Vergilerden sonra pompa satış fiyatı içinde en büyük belirleyici olan rafineri satış fiyatının payı ise yaklaşık olarak yüzde 25 civarında.

TÜFE içindeki akaryakıt ürünleri, konut ve ulaştırma olmak üzere iki ana alt grup altında yer alırken, ÜFE içindeki akaryakıt ürünleri, imalat sanayi altında rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı sektöründe bulunmaktadır. 2004 yılı Ocak-Aralık döneminde TÜFE altında yer alan akaryakıt ürünleri fiyatlarının uluslararası ham petrol fiyatları artışına yakın bir oranda gerçekleştiği, 2005 yılı ilk yedi aylık döneminde ise, önemli ölçüde altında kaldığı görülmektedir. Bu gelişmede, 2004 yılının aksine 2005

yılında pompa satış fiyatının büyük kısmını belirleyen ÖTV tutarında oldukça sınırlı bir artışa gidilmesi etkili olmuştur. Nitekim, vergi hariç hesaplanan ÜFE akaryakıt fiyatlarının ilk yedi aylık artışı yüzde 26,75 ile, yüzde 10,33’lük TÜFE akaryakıt ürünleri artışının oldukça üstünde kalmıştır. Ancak, kuşkusuz yılın ilk yedi ayındaki yüzde 10,33’lük TÜFE akaryakıt artışı, aynı dönemdeki TÜFE eğiliminin ve yılsonu enflasyon hedefinin gerektirdiği eğilimin oldukça üzerindedir.

TÜFE ve ÜFE’den ham petrol fiyatlarının doğrudan etkilerini arındırdığımızda, bir başka deyişle söz konusu endekslerden akaryakıt ürünlerini dışladığımızda, özellikle ham petrol fiyat artışlarının hızlanmaya başladığı 2004 yılı ikinci yarısından itibaren her iki endeks için

de daha düşük bir fiyat artış eğilimine ulaşılmaktadır. Buna karşılık, TÜFE yıllık artış oranındaki eğilimin ham petrol fiyatlarıyla ilgili olmadığı görülmektedir.

Doğrudan etkiler, uluslararası ham petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki toplam etkilerinin yalnızca küçük bir kısmıdır. Etkilerin büyük kısmı dolaylı yoldan gelmektedir. Dolaylı etkiler, uluslararası ham petrol fiyatlarındaki artışların girdi maliyetleri ve bekleyişler yoluyla, akaryakıt ürünleri dışındaki ürünlerin fiyatlarını etkilemesiyle ortaya çıkmaktadır. Dolaylı etkilerin, ilk

olarak akaryakıt ürünlerinin yoğun bir şekilde girdi olarak kullanıldığı sektörlerde ortaya çıkması, daha sonra aşamalı olarak daha düşük oranda akaryakıt girdisi kullanan sektörlerle yayılması beklenmektedir. Dolaylı etkilerin son aşaması ise, doğrudan ve girdi yoluyla oluşan dolaylı etkilerin genel enflasyon düzeyini yükseltmesi ve bunun bekleyişler yoluyla tüm sektörler geneline yayılmasıyla oluşmaktadır.

Bu hesaplamalara göre, 2004 yılında uluslararası ham petrol fiyatlarının doğrudan ve birincil dolaylı etkilerinin yıllık TÜFE enflasyonuna

katkısı 0,81 puan olmuştur. 2005 yılı Temmuz ayı itibarıyla ise, söz konusu etkilerin yıllık enflasyonu 1,56 puan yukarı çektiği görülmektedir. Diğer sektörlerdeki giriş maliyetleri ve bekleyiş etkisi de hesaba katıldığında, uluslararası ham petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki katkısının daha da artması beklenmektedir. Ancak, Merkez Bankası tarafından son bir yılda tüm sektörlerdeki fiyat ayarlama davranışını etkileyecek ölçüde bir bekleyiş etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

TÜFE ve ÜFE İçindeki Akaryakıt Ürünlerinin Fiyat Artışları (Yüzde Değişim)		
	2004 Ocak-Aralık	2005 Ocak-Temmuz
TÜFE	9,35	2,00
TÜFE İçindeki akaryakıt Ürünleri (Doğrudan Etkiler)	28,94	10,33
Kalorifer Yakıtı	26,93	18,00
Benzin	31,02	12,02
LPG	19,95	6,60
Mazot	32,04	11,37
Motor Yağları	10,82	3,91
ÜFE	15,35	1,14
ÜFE İçindeki Akaryakıt Ürünleri (Doğrudan Etkiler)	37,98	26,75
Kurşunsuz Benzin	26,05	35,51
Süper Benzin	26,49	35,12
Mazot (Motorin)	53,82	19,04
Fuel-oil no.6	5,47	68,21
Kalorifer yakıtı	31,84	29,56
Motor Yağları	12,77	3,03
Brent (USD/Varil Fiyatı)	32,65	45,59
ABD Doları Alış Kuru	-2,50	-4,35
ÖTV (Kurşunsuz Benzin)	34,54	4,27

Not: Akaryakıt ürünlerinin alt detaylarındaki artışlar fiyat üzerinden hesaplanmıştır

Kaynak: DİE, ABD Enerji Bakanlığı

Kredi talebi genişliyor

Bankacılık sektörünün kullandığı krediler hızlı artış trendini sürdürüyor. Yüksek oranda artan tüketici kredileri ile ihracat ve işletme kredileri hacmi genişleten ana kalemler oldular. Tüketici kredilerinde ise en büyük payı konut kredileri oluşturdu.

Faiz oranlarının düşmesiyle birlikte artan kredi talebi hızlı genişlemesini sürdürüyor. Özellikle tüketici kredilerindeki artış kredi hacminin genişlemesindeki temel unsuru oluşturuyor. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerine göre; haziran ayında kamu kesimine kullandırılan krediler, bir önceki aya göre yüzde 3 oranında artarak 4,2 milyar YTL civarında gerçekleşti. Özel sektöre kullandırılan krediler, haziran 2005 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 40,9 oranında artarken, 2005 Mayıs ayına göre yüzde 4,8 oranında artarak 115,2 milyar YTL olarak gerçekleşti. Toplam kredilerin yüzde 93,7'si yurt içine kullandırılırken, yüzde 6,3'ü yurt dışına kullandırıldı.

Kredilerin artışındaki önemli etken, yüksek oranda artan tüketici

kredileri olmakla birlikte; istikrarlı devam eden yüksek miktarlı ihracat kredileri ve işletme kredileri, toplam kredilerin artmaya devam etmesini destekledi. Güçlü seyreten ihracat performansına bağlı olarak, incelenen son bir yıllık sürede ihracat kredilerinin istikrarlı bir seyir takip ettiği ve 14-15 milyar YTL civarında gerçekleştiği görülmekte. Bununla birlikte işletme kredilerinin de devamlı olarak artan bir seyir takip ettiği ve haziran ayında 20,2 milyar YTL olarak gerçekleştiği gözlenmektedir.

Bir önceki yılın haziran ayında, sırasıyla 10,8 milyar YTL ve 9,8 milyar YTL olan tüketici kredilerinin ve kredi kartlarının, sırasıyla yüzde 83,3 ve yüzde 59,2 oranlarında artarak 18,5 milyar YTL ve 15,2 milyar YTL seviyesine yükseldiği görülmekte.

Tüketici kredilerindeki ve kredi kartlarındaki artış incelenen son ay içerisinde sırasıyla yüzde 6,4 ve yüzde 2,1 oranında gerçekleşti. Son iki aylık dönem incelendiğinde ise kredi kartları ve tüketici kredilerindeki artış hızının yavaşladığı görülmekte. Zira Mayıs ayında gerçekleşen bir aylık artış, tüketici kredilerinde yüzde 7,9 iken, kredi kartlarında yüzde 4,5 oranında gerçekleşti.

Tüketici kredilerindeki artışı incelediğimizde ise son dönemdeki genel eğilime paralel olarak, konut kredilerinde yaşanan artışın dikkat çekici olduğu gözlenmektedir. 2004 yılı haziran ayında dövize endeksli olanlar dahil olmak üzere 1,9 milyar YTL seviyesinde olan konut kredileri, yüzde 216,3'lük bir artışla 6,1 milyar YTL seviyesine ulaştı; aynı dönem içerisinde, taşıt kredilerindeki artışın, konut kredi-

lerindeki artışa kıyasla yavaşladığı gözlemlendi.

2004 yılı haziran ayında dövizde endeksli olanlar dahil olmak üzere 3,8 milyar YTL olan taşıt kredilerinin, yüzde 32,4 oranında artarak 2005 yılı Haziran döneminde 5,0 milyar YTL'ye ulaştı. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartlarının neredeyse tamamına yakınının Türk parası kredilerden oluşması, toplam krediler içerisinde Türk parası kredilerin payının yabancı para kredilere göre artış göstermesinin arkasındaki temel etken olarak karşımıza çıkmakta. Bankacılık sektöründe kullanılan tüketici kredilerinin (dövizde endeksli olanlar dahil) ve bireysel kredi kartlarının yüzde 70'i özel sermayeli mevduat bankaları tarafından kullanılırken, kamu bankalarının payı (TMSF dahil) yüzde 21,4 seviyesinde gerçekleşti.

İhracat kredileri açısından bakıldığında da farklı bir tablo görülmekle birlikte toplam ihracat kredilerinin yüzde 75,4'ünün özel sermayeli mevduat bankaları tarafından kullanıldığı görülmekte. 2004 yılı haziran ayında toplam tüketici kredilerinin yüzde 35,3'ü taşıt kredilerinden, yüzde 18'i konut kredilerinden oluşurken, 2005 yılı haziran ayında konut kredilerinin toplam tüketici kredilerindeki payı, taşıt kredilerinin de üzerinde gerçekleşerek yüzde 31 olarak gerçekleşirken, taşıt kredilerin payı bu oranın altında yüzde 25,5 seviyesinde gerçekleşti. Bir önceki ayla kıyaslandığında ise söz konusu trendin devam ettiği ve konut kredilerinin toplam tüketici kredileri içerisindeki payının 240 baz puan arttığı buna karşılık taşıt kredileri

nin payının 70 baz puan azaldığı görülmekte.

Sendikasyon ve sekuritizasyon kredilerindeki artış, son dönemdeki ekonomik gidişatın olumlu olduğuna dair işaretler barındırmaktadır. Sendikasyon kredileri haziran ayında 5,6 milyar dolar, Securitizasyon kredileri ise 6,6 milyar dolar olarak gerçekleşti. 2005 yılı haziran ayı itibarıyla sendikasyon ve sekuritizasyon kredilerinin yüzde 86,9'u özel sermayeli mevduat bankaları tarafından sağlandı.

Menkul değerler cüzdanı incelendiğinde ise menkul değerlerin, büyük ölçüde devlet tahvili, eurobond, dövizde endeksli kamu borçlanma senetleri ve hazine bonolarından oluştuğu görülmekte. Bankacılık sektörü toplam menkul değerlerinin yüzde 48,3'ü kamu sermayeli mevduat bankaları (TMSF bankaları dahil) tarafından tutulurken; yüzde 48,5'i özel sermayeli mevduat bankaları tarafından tutulmakta. Son ay içerisinde özel sermayeli mevduat bankalarının eurobond pozisyonlarının azaldığı, devlet tahvili pozisyonlarının ise arttığı görülmektedir.

Bankacılık sektörünün sahip olduğu menkul değerlerin (bu menkul kıymetlerin büyük çoğunluğu Hazine tarafından ihraç edilen kağıtlardan oluşmaktadır) ağırlıklı ortalama vadesinin 2004 yılı sonundaki 908 gün seviyesinden haziran 2005 döneminde 979 gün seviyesine yükselmesi, Hazine'nin daha uzun vadeli olarak borçlanabildiğini göstermesi açısından iyi bir gelişme olarak karşımıza çıkmakta.

Bir milyon YTL ve üzerindeki mevduatın 2004 yılı Haziran dö-

minde toplam mevduat içerisindeki payı yüzde 29,6 iken, bir yıllık dönemde 600 baz puan artarak 2005 yılı haziran döneminde yüzde 35,6 olarak gerçekleşti. Bir milyon YTL üzerindeki mevduatın yabancı sermayeli mevduat bankalarının toplam mevduatı içerisindeki payı yüzde 43,7 seviyesinde iken, söz konusu oran kamu sermayeli mevduat bankaları için yüzde 39,0, özel sermayeli mevduat bankaları için ise yüzde 32,8 olarak gerçekleşti.

Vadeler açısından toplam mevduat incelendiğinde toplam mevduatın bir-üç ay arası vadelerde yoğunlaştığı, toplam mevduatın aylar itibarıyla büyük değişiklik olmamakla birlikte yüzde 36-38'inin bir-üç ay vadeli mevduattan oluştuğu gözlenmektedir. Diğer yandan toplam mevduatın yüzde 61,9'unun üç aya kadar vadeli mevduattan oluştuğu, buna vadesiz mevduatı ilave ettiğimizde, üç aya kadar vadeli mevduatın toplam mevduatın yüzde 81,9'unu teşkil ettiği görülmektedir.

Dönemler itibarıyla bankacılık sektörü toplam mevduatının istikrarlı bir şekilde yaklaşık yüzde 82-83'ünün vadesiz ve üç aya kadar vadeli mevduattan oluştuğu görülmektedir. Banka mudilerinin sahip oldukları fonları hala kısa vadede değerlendirmeye devam etmeleri ve faiz oranlarının düşmeye devam ettiği bir ortamda, yeniden fiyatlama döneminin kısa olmasının bankalar açısından da uygun olması nedeniyle bankalar kısa vadeli kaynaklarla uzun vadeli varlıklarını (menkul kıymetler, krediler vs.) fonlamaya devam etmektedirler.

Dış ticaret açığı rekora gidiyor

Temmuzda ihracat yüzde 4 azalarak 5.4 milyar dolarda kalırken ithalat yüzde 8.7 arttı ve 9.5 milyar dolar oldu. Temmuzda ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 57 oldu ve uzun bir süredir ilk kez yüzde 60'ın altında kalmış oldu. Yılın ilk yedi ayındaki dış ticaret açığı yüzde 23.3 büyüyerek 23.9 milyar dolara ulaştı.

Türkiye'nin aylık ihracatı 44 ay aradan sonra ilk defa temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayının altında kaldı. İthalattaki büyümenin devam etmesiyle birlikte temmuz ayı dış ticaret açığı 4.1 milyar dolara ulaşırken, yılın ilk yedi ayındaki toplam dış ticaret açığı ise yüzde 23.3 oranında artarak 23.9 milyar dolara yükseldi.

Uzun bir aradan sonra ilk kez ihracatın ithalatı karşılama oranı da yüzde 60'ın altına indi. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre geçen yıl temmuzda 5 milyar 629 milyon dolar olan ihracat bu yıl yüzde 4 azalarak 5 milyar 405 milyon dolara indi. Buna karşılık ithalat 8 milyar 728 mil-

yon dolardan 9 milyar 491 milyon dolara çıktı. İhracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 57'ye kadar gerilediği temmuzda 4 milyar 86 milyon dolarla rekor düzeyde dış ticaret açığı verildi. Geçen yıl temmuzda ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 64.5 düzeyinde gerçekleşmişti.

Türkiye'nin aylık bazda ithalatı bundan önce en son Ekim 2000'de bir önceki yılın aynı ayının altında kalmıştı. İzleyen tüm aylarda Türkiye bir önceki yılın aynı ayına göre daha yüksek ihracat yapmıştı. Türkiye'nin temmuz ayında gerçekleştirdiği 5.4 milyar dolarlık ihracatın 2 milyar doları hammadde ihracatından, 2.7 milyar doları da tüketim malları

ihracatından kaynaklanırken, aynı dönemde yapılan toplam 9.5 milyar dolarlık ithalatın 6.7 milyar dolarını ara malları oluşturdu. Aramalı ithalatının 892.1 milyon dolarını yüzde 66 oranında büyüyen ham petrol oluşturdu. Tüketim malları ithalatı 1 milyar dolar, yatırım malları ithalatı da 1 milyar 659 milyon dolar düzeyine ulaştı.

Yılın ilk 7 ayında ise geçen yılın aynı dönemine göre yatırım malı ihracatı yüzde 26.2, hammadde ihracatı da yüzde 17.7 arttı. Tüketim malı ihracatı ise yüzde 14.2 artış gösterdi. Böylece toplam 40.6 milyar dolarlık ihracatın 18.9 milyar doları tüketim malları, 16.9 milyar doları aramalı, 4.6 milyar doları da sermaye malları

ihracatından sağlandı. Yılın ilk 7 ayında yapılan 64 milyar 482 milyon dolarlık ithalatın 46 milyar doları aramalı ithalatı olarak gerçekleşti. Sermaye malı olarak 10.9 milyar dolarlık, tüketim malı olarak da 7.2 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirildi. Böylece geçen yılın ilk 7 ayına göre aramalı ithalatında yüzde 24.5, sermaye malları ithalatında yüzde 11.5, tüketim malları ithalatında da yüzde 2.8 artış kaydedildi.

Böylece geçen yılın ilk 7 ayında toplam ithalat içinde aramalı ithalatının payı yüzde 68.5'den yüzde 71.5'e yükselirken, yatırım malı ithalatının payı yüzde 18.1'den yüzde 16.9'a, tüketim malı ithalatının payı da yüzde 12.9'dan yüzde 11.1'e düştü.

Türkiye'nin yıllık dış ticareti 177 milyar dolarla rekor düzeye ulaştı. Buna bağlı olarak Türkiye'nin dış ticaret açığı da yaklaşık 39

milyar dolar olarak gerçekleşti.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, temmuz sonu itibariyle son bir yıllık dönemde 69 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Yıllık ithalat ise 108 milyar dolar seviyesine

çıktı. Böylece dış ticaret hacmi yıllık bazda 177 milyar dolar oldu. Yıllık dış ticaret açığı ise 38.9 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Geçen yılın temmuz sonu itibariyle yıllık bazda ihracat 56 mil-

yar dolar, ithalat ise 86.3 milyar dolar seviyesinde bulunuyordu. Ticaret hacminin 142.3 milyar dolar olduğu söz konusu dönemde dış ticaret açığı ise 30.3 milyar dolar olarak gerçekleşmişti. Son bir yıllık dönemde ihracatı 13.1 milyar dolar, ithalat ise 21.7 milyar dolar arttı. Dış ticaret açığı ise 8.6 milyar dolar büyüdü.

İthalattaki artışa bağlı olarak ihracatın ithalatı karşılama oranı da düştü. Temmuz sonu itibariyle yıllık ithalat geçen yılın temmuz ayındaki yıllık ithalata göre yüzde 25.2 oranında arttı. Yıllık ihracattaki artış ise yüzde 23.3 düzeyinde kaldı. Buna göre temmuz sonu itibariyle son bir yıllık dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 63.9 olarak gerçekleşti. Geçen yılın temmuz ayında ise son bir yıllık dönem itibariyle ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 64.9 düzeyinde bulunuyor.

	Temmuz			Ocak - Temmuz		
	2004	2005	Değişim (%)	2004	2005	Değişim (%)
İhracat (Milyon \$)	5 629	5 405	-4,0	34 648	40 566	17,1
İthalat (Milyon \$)	8 728	9 491	8,7	54 040	64 482	19,3
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	- 3 099	- 4 086	31,8	- 19 392	- 23 916	23,3
Karşılama Oranı (%)	64,5	57,0			64,1	62,9

Hazine borçlanmada rahatladı

Nakit iç borçlanmanın kümülatif ortalama vadesi 2004 yılı sonunda 14,7 ay seviyesindeyken, 2005 yılı Haziran ayı itibarıyla 25,9 ay seviyesine yükseldi. Yılın ilk yarısı itibarıyla konsolide bütçe borç stoku 323,6 milyar YTL seviyesinde gerçekleşti.

2005 yılının ocak-haziran döneminde, 11,4 milyar YTL tutarında net iç borçlanma ve 0,2 milyar YTL tutarında da net dış borçlanma olmak üzere toplam 11,6 milyar YTL net borçlanıldı. Söz konusu tutar yıllık borçlanma limitinin yüzde 39,1'ine karşılık gelmekte.

2005 yılı nisan - haziran döneminde 35,8 milyar YTL'si ihale ve doğrudan satış yoluyla olmak üzere toplam 36,4 milyar YTL'lik iç borçlanma gerçekleştirilirken ihale sonrası değişim işlemleriyle ihraç edilen senetlerin toplamı 0,7 milyar YTL oldu. 2004 yılının aynı döneminde ise, toplam 33,7 milyar YTL tutarında iç borçlanma gerçekleştirildi.

Böylece, 2005 yılının ilk yarısında 71,5 milyar YTL'si ihale, 0,7 milyar YTL'si doğrudan satış ve 0,8 milyar YTL'si ihale sonrası değişim yoluyla olmak üzere toplam

73,1 milyar YTL tutarında iç borçlanma gerçekleştirildi. 2004 yılının aynı döneminde toplam borçlanma ise 75,7 milyar YTL oldu.

2005 yılı nisan-haziran döneminde 33 milyar YTL anapara ve 10 milyar YTL faiz ödemesi sonucunda toplam 43 milyar YTL tutarında iç borç servisi gerçekleşti. Söz konusu tutarın; 36,9 milyar YTL'si ihale, TAP, halka arz, doğrudan satış yöntemleriyle piyasalardan yapılmış borçlanmaların geri ödemeleri, 1,2 milyar YTL'si Çalışanları Tasarrufa Teşvik Hesabı'na (ÇTTH) taksit ödemeleri nedeniyle yapılan erken itfalar, 0,7 milyar YTL'si senet değişimi işlemlerinde geri alınan senetler, kalan kısmı ise özel tertip DİBS ödemelerinden oluşmakta. Bu çerçevede, yılın ilk altı ayında yapılan toplam iç borç servisi tutarı 62,0 milyar YTL'si anapara ve 20,0 milyar YTL'si faiz olmak üzere toplam 82,0 milyar YTL olarak gerçekleşti.

2005 yılı ocak - haziran döneminde gerçekleştirilen toplam iç borç servisinin yüzde 75,6'sı anapara, yüzde 24,4'ü ise faiz ödemelerinden oluşmaktadır. Geçen yılın aynı dönemine göre toplam iç borç servisi yüzde 6,4 oranında düşmüş, anapara ödemeleri 0,8 milyar YTL artarken faiz ödemeleri 6,4 milyar YTL azalmıştı. 2005 yılı nisan - haziran döneminde yapılan nakit borçlanmaların yüzde 62,8'i sabit faizli, yüzde 37,2'si ise değişken faizli senetlerle gerçekleştirildi. Söz konusu tutarın yüzde 17,1'i döviz, yüzde 82,9'u ise YTL cinsinden.

2005 yılının ocak - haziran döneminde ise, yüzde 67,3 oranında sabit faizli, yüzde 32,7 oranında değişken faizli borçlanma yapıldı. Aynı dönemde yapılan nakit borçlanmanın döviz yapısı incelendiğinde, döviz cinsi senetlerin borçlanma içindeki payının yüzde 11,4 ve YTL cinsi senetlerin payının ise

BİLANÇO

yüzde 88,6 olduğu görülmekte. 2005 yılı nisan - haziran döneminde piyasalardan ihale yöntemiyle yapılan iç borçlanma ağırlıklı olarak (yüzde 62,8) iskontolu YTL cinsi, Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) ihaleleriyle sağlandı. 2005 yılı Nisan - Haziran döneminde değişken faizli YTL cinsi tahvillerin piyasadan yapılan borçlanma içindeki payı yüzde 20,1, değişken faizli dolar cinsi tahvillerin payı ise yüzde 17,1 seviyesinde oldu.

2005 yılı ilk yarısında ihraç edilmiş olan senet çeşitlerine bakıldığında iç borçlanmanın yüzde 60,6'sının iskontolu YTL cinsi, yüzde 22,2'sinin değişken faizli YTL cinsi, yüzde 10,5'inin değişken faizli dolar cinsi ve yüzde 5,7'sinin sabit kuponlu YTL cinsi senet ihracı yoluyla gerçekleştirildi.

2005 yılı haziran ayı itibarıyla nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi 2004 yılı sonuna göre önemli ölçü-

de uzadı. Nakit iç borçlanmanın kümülatif ortalama vadesi 2004 yılı sonunda 14,7 ay seviyesindeyken, 2005 yılı Haziran ayı itibarıyla 25,9 ay seviyesine yükseldi. Söz konusu vade artışında, 18 ay ve üzerinde vadesi olan iskontolu YTL cinsi senetler, 5 yıl vadeli değişken kuponlu YTL cinsi senetler ve 3 yıl vadeli değişken faizli dolar cinsi senetler ile ilk çeyrekte ihraç edilmiş olan 3 ve 5 yıl vadeli sabit kuponlu senetler etkili oldu.

2005 yılı haziran ayı itibarıyla iç borçlanma maliyetleri 2004 yılı sonuna göre azalmış, söz konusu azalış 7 puan civarında olmuştur. 2004 yılı sonunda yüzde 24,7 seviyesinde bulunan ve piyasalardan yapılan borçlanmanın büyük kısmını oluşturan iskontolu YTL cinsi senetlerin ortalama ihraç maliyeti, 2005 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla ortalama olarak yüzde 17,7 seviyesinde gerçekleşti.

Konsolide bütçe kapsamında, 2005 yılının ilk çeyreğinde 3,8, ikinci çeyreğinde 2,6 milyar dolar olmak üzere toplam 6,4 milyar dolar tutarında dış borç kullanımı yapıldı. Söz konusu kullanımın 5,4 milyar dolar program finansmanından, 1 milyar doları da proje finansmanından kaynaklandı. 2005 yılının ilk yarısında uluslararası sermaye piyasalarından 4 adet tahvil ihracı suretiyle toplam 5,3 milyar dolar tutarında borçlanma yapıldı ve borçlanma programının büyük bir kısmı tamamlandı.

2005 yılı haziran ayı sonu itibarıyla konsolide bütçe borç stoku 323,6 milyar YTL seviyesinde gerçekleşti. Bu tutar, 2004 yılı sonuna göre 7,1 milyar YTL'lik yüzde 2,3'lik bir artışa tekabül etmektedir. Bu dönemde iç borç stoku 10,3 milyar YTL artış gösterirken, dış borç stokunda 3,2 milyar YTL'lik bir azalma görülmektedir.

Konsolide Bütçe Borç Stokunun Alacaklara Göre Dağılımı

Milyon YTL	2001	2002	2003	2004	2005 Haz.
Toplam Borç	177.903	242.707	282.894	316.471	323.604
İç Borç	122.157	1479.870	194.387	224.483	234.799
Piyasa	41.522	70.763	101.760	141.148	155.773
Kamu	80.635	79.107	92.626	83.335	79.026
Dış Borç	55.746	92.837	88.507	91.989	88.805
Kredi	26.757	55.037	51.039	52.139	48.300
Uluslararası Kuruluşlar	9.170	33.695	32.838	35.249	32.914
-IMF	653	22.787	23.355	24.755	22.610
- Diğer	8.157	10.908	9.483	10.493	10.303
Hükümet Kuruluşları	9.172	11.089	9.665	8.770	7.700
Ticari Bankalar	8.414	10.252	8.537	8.120	7.686
Tahvil	28.990	37.801	37.468	39.850	40.505

Küreselleşme efsanesinin teşhiri

Küreselleşme maliyetleri olduğu kadar faydalar da getirmektedir. Çeşitli sektörlerde önemli oranlarda ülkeler arası kaymalar yaşanmakta. Alt yapısı ve insan kaynakları gelişmiş olan ülkeler önemli fırsatlar yaratırken, eğitime yatırım yapan ülkeler hizmetler ticaretiyle küreselleşmenin nimetlerinden daha fazla yararlanma imkanına kavuşacak.

Küreselleşme süreci yeni açılımları, sorunları ve fırsatları beraberinde getiriyor. OECD tarafından yayınlanan Observer dergisinde bu konu da bir araştırma yayınlandı. Dergi- de yer alan araştırmaya göre; 2003 yılında Harley-Davidson motor şirketi, 18'inci genel kurulu için gelir ve kazanç kayıtlarını açıklayarak 100'üncü yıl dönümünü kutladı. Şirket Kuzey Amerika'da ağır sıklet motosiklet pazar payının yüzde 48'ini elinde bulunduruyor ve satışlarının beşte birinden fazlasını ihraç ediyor. 1973 ve 1980 yılları arasında, Harley-Davidson'ın Kuzey Amerika'daki pazar payı, ağır

sıklet motosiklet bazında yüzde 25 düştü! Bu eğilim birkaç nedene bağlanabilir, ticaret anlaşmaları da dahil olmak üzere reform ve yenden yapılanma, gelişmiş teknolojilerin ve yeni üretim metotlarının kullanılması.

Harley-Davidson elbetteki bir ABD örneği. Fakat OECD dışında, başka başarılı örnekleri de bulunmakta. En belirgin örneklerden biri Hindistan bilgi teknolojileri sanayinde yaşandı. Hindistan'daki imalat üretimi, yüksek gelirli OECD ülkelerindeki altında, fakat yazılım ve telekomünikasyon hizmetlerinde bu fark daralmakta. Bu

dinamik sektörler ve bunların büyümesini sağlayan düzenleyici reformlar sayesinde 1990'lı yıllarda Hindistan, dünyanın en büyük 15 ihracatçısı arasında en yüksek hizmet ihracatı büyüme düzeyini yakaladı.

Bunun gibi küreselleşmeye açıklık getiren daha birçok hikaye bulunmakta. Serbest ticaretin yararlarına kuvvetle inananlar için, bu örnekler yaygın yanlış anlamalarla daha iyi mücadele edilebilmesine yardım ediyor. Öncelikle, küreselleşme ekonomik faaliyetin imalat ve tarımdan hizmete geçme sürecine dahil olmaz. Aslında, son 20 yıldır

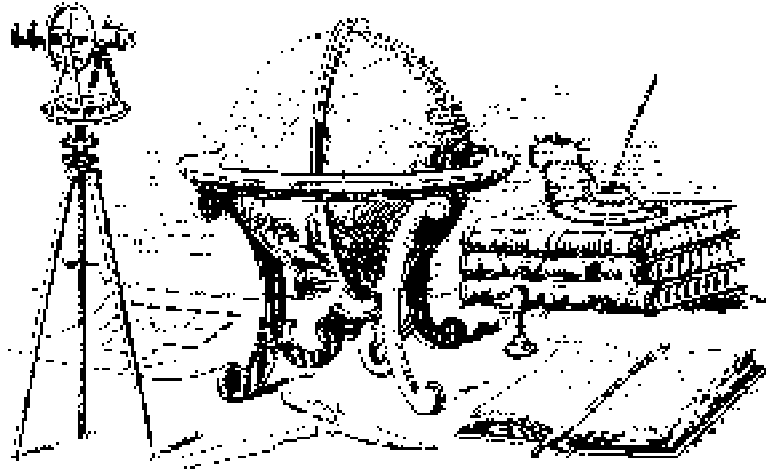
istihdamın hizmet sektörüne kayması hız kesti. Bu, küresel hizmetlerin tüm potansiyelinin gerçekleştiği anlamına gelmiyor, fakat OECD ekonomilerindeki tarım, imalat ve hizmetler arasındaki yapısal değişimin hızı rahatladı. Oluşan istihdam kayması açısından bakıldığında, şimdilerde istihdam kayması, hizmet ekonomisinin farklı parçaları arasında daha fazla oluşmakta.

İkinci olarak, beyaz yakalı işlerin denizaşırı hareketi, genel bütünlükte, oldukça sıradan. OECD'nin eski ekonomilerdeki sanayileri tanımladığı jargonu "başıboş"tur, sanayiler herhangi bir yerde işleyebilirler, fakat gerçekte

bunun önünde limitler vardır. Her bir çeyreklik dönemde ABD'de 55.000 hizmet sektöründeki işin transfer olduğu hakkındaki söylentilerin, ABD iş piyasasının normal işleyişinin bir parçası olarak, her çeyrek dönemde 7 milyondan fazla işin ortadan kalktığı (ve oluşturulduğu) gerçeği içinde değerlendirilmelidir. Fransa, Almanya ve İtalya gibi diğer OECD ülkelerinde, hizmet sektöründeki işlerin yurtdışına hareketi her zamankinden daha ha-

fif şiddette.

Üçüncü olarak, gelişmiş ülkeler arasında, bu sadece bir avuç en büyük değildir, ticaretin serbestleşmesi süreci kazancını destekleyen özellikle Çin, Hindistan ve Brezilya. Hepsi için fakat özellikle Sahra-altı Afrika'sındaki küçük bir grup ülke için, pek çok gelişmiş ülkeye tanınan hakların azalması nedeniyle ticaretin çok taraflı

serbestleştirilmesin-

den kaynaklanan kazançlar, ilerde ortaya çıkabilecek kayıpları dengeleyecektir. Küreselleşmeyle ilgili olarak iki yön bulunmaktadır. Biri, ülkeler bunu kabul etmemeyi seçebilirler, fakat bu yürümez. Ya da buna dahil olarak ülkeler kendi geleceklerini yönlerini şekillendirmeyi seçebilirler.

Fakat dahil olmak aynı zamanda küreselleşmeyi dönüştürmeyi ve değişime kabul etmeye hazır olmayı da gerektirir.

Bunu başaran ülkelerin somut örnekleri, bazı şüphecilerin tahmin ettiği gibi zayıf değil. Hindistan tek örnek değil ve OECD çalışmalarında bulunan tarımdan balıkçılığa, tersanecilikten çelik bilişim teknolojilerinden sağlığa kadar değişen sektörlerdeki vaka örnekleri bulunmaktadır. OECD ülkelerinin de ötesinde Şili ve Lesotho gibi uzak yerlere yayılmış ülkeler de kapsamaktadır.

Örneğin Güney Afrika otomobil sanayisini ele alalım.

Bu küresel bir güç olamayabilir, ancak motorlu taşıt ve yedek parça konusun-

da rekabetçi ve sağlam bir üretici olmak için yerel içerik ihtiyaçlarını ve ithalat ikameyi bırakarak yapılan yedi yıllık bir reform sürecinden sonra ortaya çıkmıştır. Bu düzenlemedeki en önemli unsur, özetle, daha geniş pazarlara ulaşmayı serbestleştirmek olmuştur. Bunun gibi diğer OECD ülkelerinden, örneğin Avustralya'nın tersane endüstrisi ya da Slovak Cumhuriyeti'nin tekstil endüstrisi gibi pek çok örnek raporlanmış biçimde bu-

BİLANÇO

lunmaktadır.

Sahra-altı Afrika'sında kaldırılması güç ekonomik kırılganlığı yansıtan engellerin olduğu doğrudur. Buna rağmen olumlu hikayeler var. Ciddi yatırımlar ve bazen başarı şansının olmamasına karşın Kenya'nın yakın zamanda kesme çiçek sanayisinde gösterdiği başarılar iyi bir örnektir.

Hizmetlerin ticareti, Hindistan ve İrlanda'da da şahit olunduğu gibi başarılı düzenlemede en önemli unsurdur. Süren OECD analizleri, imalattaki servis girdilerindeki kısıtlamalar üstündeki tutulan hesap-şirketler yapamadığında, örneğin mali ya da mühendislik hizmetlerinde en yüksek fiyat elde etmek için- aldıkları "koruma" aslında negatife dönmektedir. Hizmet bariyerlerinin anlamı, bunların korunmaları değil uygun biçimde vergilendirilmeleridir.

Fakat ticaret bunu her zaman yapamaz. Bu piyasanın; insanlar, ürünler, sanayi ve ülkeler için hazır olması sorunudur. En başarılı atlet bile elleri arkasından bağlı iken bir yarış kazanamaz. Eğer yerel ekonomide bir değişmezlik varsa, ticaretin açılması durumları daha kötü hale getirebilir. Bunun anlamı, ticaret serbestleştirilmesinin haki ki yerel reformlarla birlikte yapılması gereksinimidir. Bu da daha esnek bir iş piyasası, etkili ve dü-

zenlemeler üstüne fazla yüklenmeyen ve sosyal ve çevresel ihtiyaçlara hassasiyet gösteren istikrar ve büyümeyi destekleyen ekonomik politikalar anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle açık ticaret, işgücünü ve sermayeyi faaliyetin düşen alanlarından genişleyen alanlarına hareket ettiren ekonomileri güçlendirecektir.

Düşen faaliyet alanları da olacak. Bazı şirketler yeni operasyonlar için kendilerini yeniden düzenleyecekler. İşsiz kalan pek çok kişi, daha az katı olan alanlarda, uygun eğitime sahip olduğunu ve mobilitenin bir kural dışı durum olmadığını bir piyasada çalışabileceğini gösterenler, yeterinden hızlı bir biçimde yeni iş bulacak. Fakat, küreselleşme, hem kişiler hem de ülkeler açısından, kazanalar olduğu kadar kaybedenler de yaratır. Verimlilik ihtiyaçlarının peşinde olurken, eşitlik düşüncesi ile örtüşmelidir. Bu hükümetlerin oynayacakları elzem roldür. Birey işçiler için bunun anlamı, kısmen, ilgili insanların gerçek ihtiyaçlarını –örneğin iş arama ya da eğitim- karşılama ihtiyacındaki aktif işgücü piyasası politikaları arayışıdır. Önemli olan, korku ya da izolasyonun değil güvenin ve uyumun tesisidir. İlk kaybeden ülkeler – en fakirler ve dayanıksız olanlar ve ticaret kazanımlarında tam olarak henüz yararlanamamış olanlar için ihracat ka-

pasitelerini kurmak, kurumsal ve idari yapılarını güçlendirmek ve uluslararası kabul edilmiş çekirdek işgücü standartları uygulamalarını geliştirmek için küresel ve yerel harekete ihtiyaç var. Fakat bu hareket aynı zamanda buralarda bulunan, kendilerine has ve genellikle yüksek olan ticaret engellerini azaltma gerektirmekte.

Bu, küreselleşmenin diğer bir yanlışı anlaşılmasını daha yıkmakta. Profesör Jagdish Bhagwati ve arkadaşlarının, gelişmekte olan ülkeler arasındaki ticaret engelleri, OECD'nin gelişmekte olan ülke ve piyasalarındaki engellerden ortalama daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Fakir ülkelerin açık pazar sürecinin dışında kalmalarına izin vermek, onları kayırmak değildir. Onlar da yardımla, küreselleşmenin kalbinde yer alan ticaret ve yatırımların hareketinden fayda sağlayabilirler. Bu, OECD'nin ticaret engelleri ve değiştirmelerini göz yummaz. Bunlar, özellikle gıda ve emek yoğun üreticiler gibi fakir ülkeler için kritik olan tüm piyasalarda politik ve pratik olarak mümkün olur olmaz azaltılmalıdır. Profesör Jagdish Bhagwati'ye göre, kapasite yapısının tümü iyi bir biçimde olduğunda, fakat sanayi ilerlemeye imkan vermelidir ki bu da sadece pazarda olabilir. İşte bu ticaret düzenlemesi anlamına gelmektedir. Küreselleşme maliyet getirir, an-

Altyapı yatırımları ekonomik gelişmeye ivme katıyor

Dünya Bankası, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinin kalkınması için alt yapı yatırımlarına ağırlık verecek bir proje geliştirdi. Bölgenin altyapı sorunlarının çözümüne yönelik yapılacak yatırımlar istihdam yaratarak, bölgesel kalkınmaya ivme kazandıracak. Dünya Ekonomik Forumu'nda Orta Doğu'nun altyapı sorunları ayrıntılı bir şekilde değerlendirildi.

Altyapı, Orta Doğu ekonomilerinin rekabet edebilirliğini ve 300 milyon vatandaşın yaşam kalitesini artırmak için önemli bir katkıda bulunabilir. Altyapı sorunu, hem daha fazla “donanım”a (veya maddi varlıkların oluşturulması) hem de daha iyi “yazılım”a (veya daha etkili altyapı hizmeti veren kuruluşları) sahip olmayı gerektiren ikili bir özellik göstermekte. Dünya Bankası gibi Uluslararası Finans Kuruluşları, önemli stratejik ortaklardır. Ayrıca, büyük petrol rezervlerinin bulunduğu bu bölgede, bu kuruluşların bilgi açısından katkısı herhangi bir finansal destek kadar önemli olabilir.

Bugün Orta Doğunun karşılaştığı kalkınma zorlukları nelerdir?

Altyapı, ekonomik kalkınmanın nihai sonucuna yönelik bir araçtır. Bu nedenle, altyapı gündemi, bölgeye ekonomik gündemden doğrudan akmalı. Orta Doğu'nun kendine özgü ayırt edici kalkınma zorluklarına sahip olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir.

- İşsizliği Azaltmak- Bölgede genel olarak yüksek oranda işsizlik bulunmakta. Hatta bu oran, gençler arasında çok yüksekken, kadınların işgücüne katılım oranı ise görece olarak düşük. Nüfusun hızlı artışı, iş gücünün yılda yüzde 3-4 artması demek. Bu nedenle, işsizlik sorunun üzerine önemli etkide bulunmak ama-

cıyla 2020'ye kadar en azından 100 milyon işin yaratması gerekmektedir.

- Büyüme Artırmak- Bölgede büyüme oranının artıyor olması iyi bir haber. 1980'lerde yüzde 2.4 iken 1990'larda yüzde 3.1'e çıkan bu oran 2003'te yüzde 5.1'e yükseldi. Bu büyüme büyük oranda dışsal faktörlere, özellikle de yüksek petrol fiyatlarına dayanmakta. Bugünün temel zorlukları, istihdam yaratılması amacıyla ekonomik tabanın genişletilmesi, uzun dönemli büyüme için bir platform içinde petrol ürünlerin yatırılması oluşturmakta.
- Rekabet Edilebilirliğin Artırılması- Bu durum, rekabet edibi-

BİLANÇO

lirlikle ilgili olarak bölgenin geri kalmış performansının ele alınmasını gerektirmekte. Dünya Ekonomik Forumu'nun Büyüme Rekabet Edilebilirlik Endeksi'ne göre, Orta Doğu ülkeleri ankete katılan 104 ülke arasında 30. ve 60. sırada yer almakta. Geniş bir kamu sektörü ve güçlü bir geleneksel merkezi ekonomik yönetim ile, özel sektör ekonomiyi ileri götürecek gerekli dinamizmden yoksun. Yine de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler istihdam yaratmanın asıl kaynağını temsil etmekte ve daha faydalı yatırım çevresi tarafından desteklenmekte.

- Sosyal Zorlukların Ele Alınması- Bu konu, günde 2 dolardan daha az parayla yaşamını sürdüren Orta Doğu nüfusunun yaklaşık yüzde 23'ünü etkileyen yoksulluk için vaat edici bir rotayı göstermekte. Gerçekten, ekonomik büyüme açısından hatırı sayılır performansa rağmen, 1990'lar boyunca yoksul sayısı 20 milyona yükseldi.
- Su Rezervlerinin Korunması- Doğa, Orta Doğu'ya petrol açısından çok bonkör davranmışken su açısından o kadar da bonkör değil. Bölge, dünya nüfusunun yüzde 5'ine ev sahipliği yaparken, dünya içme suyu rezervlerinin yüzde 1'ine sahip. Kişi başına rezerv, 1960'lardaki seviyesinin üçte birine şimdiden düştü ve önümüzdeki 30 yılda bunun da yarısına düşmesi bek-

lenmekte. Bu durum, ekonomik büyümeyi azaltacak veya uluslararası çatışmalara yol açabilecek. Bu nedenle, bu kesintilerden kaçınmak amacıyla su kaynaklarının daha verimli idare edilmesi ve dağıtılması gerekmektedir.

Dünya Bankasının altyapının değiştirilmesi konusundaki yaklaşımı nedir?

Dünya Bankası bölgede altyapının geliştirilmesi konusundaki zorluklarının üstesinden gelinmesinde önemli bir ortak olmaya çaba göstermektedir. Son yıllarda, altyapı çalışmaları konusunda önemli değişiklikler bulunmakta. Bu konular, yaygın olarak bilinmediğinden Dünya Bankası'nın geliştirdiği stratejinin nasıl olduğu konusunda kısa bir açıklama yapılması gerekmektedir.

1970'ler ve 1980'lerde, Dünya Bankası, her zamanki gibi kamu sektörü taraflarıyla önemli altyapı projelerinin oluşturulmasına odaklandı. Ancak, kamu iktisadi teşebbüslerinin zayıf performansı, bu yaklaşım ile artan bir düş kırıklığına yol açtı.

1990'ların başında, ülke altyapısını geliştirmeyi amaçlayan özel sektörün büyümesi, daha verimli yönetim uygulamaları ile toplanan yeni finans kaynaklarını çekmek için önemli bir fırsat yarattı. Sonuç olarak, Dünya Bankası, finansal projelere doğrudan yönelmek yerine özel sektör katılımını kolaylaştır-

mak üzerinde durdu. Özel sektör formülünün bazı sektörler ve ülkelerde (örneğin, telekom, üst orta gelirli ülkeler) etkili olduğu kanıtlandı, fakat diğerleri (örneğin, su ve daha düşük gelirli ülkeler) için daha az etkili olduğu belirlendi. 1990'ların sonlarına gelindiğinde, özel sektör çıkarı azalmaya başladı (birçok sanayide beklenenden daha düşük finansal hasılat ve konsolidasyon nedeniyle). Bunun yanında, özel sektör finansmanının, tüm altyapı ihtiyaçlarının sadece bir kısmını karşılayabileceği giderek artan bir biçimde kabul edilmekte.

Sonuçta 2000 yılından bu yana, Dünya Bankası, altyapı konusundaki yaklaşımı üzerinde yeniden düşünmekte. Bu yeni düşünce Dünya Bankası'nın hem politika tavsiyesini hem de finans stratejisini yansıtmakta.

Politika tarafı göz önünde tutulursa, Dünya Bankası, daha geniş kurumsal bir yelpaze ile ilgilenmektedir. Gelişen dünyanın altyapı ihtiyaçlarının sadece özel sektör veya kamu sektörü tarafından karşılanamayacağı açık. Her iki sektör de önemli bir role sahip ve genellikle birlikte çalışma ihtiyacı içinde. Gelişen bir kuruluş olarak, bu yelpaze içerisindeki tüm yollar işletilmeli. Bunun anlamı, ideolojiyi bir kenara koymak ve herhangi özel bir durum için uygun alternatiflere yönelik daha pragmatik çalışmaktır. Bu, ayrıca, maliyet amortismanının fizibilitesi hakkında daha gerçekçi olmak anlamına da gelmektedir.

Düşük gelirli tüketiciler, altyapı hizmet yükümlülüğünün tüm maliyetini karşılayamayabilir, bu nedenle, belli sosyal ihtiyaçların karşılanmasını hedefleyen sübvansiyonlar için bir yer bulunabilir.

Finans tarafı göz önünde tutulursa, Dünya Bankası'nın altyapı için doğrudan kredi vermesini artırmak amacıyla gelişmekte olan ülkelere gelen taleplere cevap verilmekte. Bu, kalkınma perspektifinden, özellikle stratejik, yüksek riskli yüksek ücretli büyük altyapı projelerini üstlenmeyi içermekte; örneğin barajlar, boru hatları ve yollar. Bunun sonucunda, Dünya Bankası'nın dünya genelinde altyapı sektörüne kredi vermesi 2000-2005 yılları boyunca yüzde 80 arttı. Örneğin, Orta Doğu'da, altyapı kredisi 2001'de 175 milyon Dolar iken 2004'te 488 milyon dolar oldu.

Dünya Bankası Orta Doğu'da altyapıya ne getirdi?

Dünya Bankası'nın Orta Doğu'daki altyapı finansmanı yükselirken, bu rakamların göze alınması önemli. Ne de olsa, bunlar, daha önce belirtilen bölgenin yıllık altyapı finansman ihtiyaçlarının yüzde 5'inden daha azını göstermekte. (Gerçekten, tüm Uluslararası Finans Kuruluşlarının Orta Doğu'daki altyapı yatırımları, tahmin edilen ihtiyaçların yüzde 10'unu geçmemekte)

Bununla beraber, Uluslararası Finans Kuruluşları, finansal kaldırma

cın maksimize edilmesi ve diğer yatırımcıları ve yardımcıları çekmeye hizmet eden değerlendirilmiş bir "onay damgası" sağlanması ile ilgili olarak önemli bir dağıtıcı rol oynayabilmekte.

Daha da önemlisi Dünya Bankası'nın gücü, politika ve düzenleyici özelliği konusundaki küresel deneyimden kaynaklanmakta ki bu dünya genelinden çıkarılan derslerin aktarılması ülkelere birbirinin başarılarından bir şeyler öğrenmelerini ve yapılan hatalardan kaçınmalarına yardımcı olmaktadır. Finansmanın bir kısıt olmadığı ülkeler için, Dünya Bankası, ülkelerin, borç alınan para olmadan tavsiye hizmetlerine ve küresel veri tabanına erişmesine olanak tanıyan yeni çalışma yollarını geliştirmeye çalışmaktadır.

Ulaşım sektöründe, uluslararası ticaret için önemli olan altyapının geliştirilmesi için çalışmalarda bulunulmaktadır. Bu alandaki önemli örnekler, Mısır'da liman ve havaalanı projeleridir. Dünya Bankası, düzenleyici çerçevenin modernize edilmesi ve özel sektör iştirakinin kolaylaştırılmasını amaçlayan politikalar için altyapı desteği finansmanını sağlamaktadır.

Enerji sektöründe, bölgedeki 7 ülke ile stratejik sektör diyalogları yapılmaktadır. Bu, analitik çalışmanın birleşimini ve geri ödenebilir teknik işbirliğini içermektedir.

Su sektöründe su kaynakları mücadelesi ile ilgilenen Bölgesel bir Çar-

lışma üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışma, ülkeye özel analitik çalışmanın geliştirilmesi ile tamamlanacaktır.

Bilgi ve İletişim Teknolojisi sektöründe, Dünya Bankası Cezayir ve Tunus'ta önemli teknik yardım programları uygulamakta ve böylece bu ülkelerin piyasa liberalizasyonu, ortak politika ve kurumsal reformlarda daha ileriye gitmelerine yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, Dünya Bankası, iş yaratılması görüşü ile bölgenin merkezi kalkınma sorununu petrol dışı sektörlerin artan rekabet edebilirliğinden biri olarak belirledi. İş anketleri, tekrar tekrar, bölgede rekabet edebilirlik önündeki tek engelin altyapı olduğunu doğruladı. Altyapı hizmetlerinin niteliğinin ve niceliğinin geliştirmek, ortak kurumsal problemler potansiyel olarak daha da fazlayken, daha çok finansmana ihtiyaç duyacak. Bölgenin güçlü ekonomik performansı, hem yeni altyapı finansmanı için kaynakların sağlanmasına hem de sektör reformlarının etkisini yumuşatmaya yardımcı olacaktır.

Dünya Bankası, bu sorumluluğun bir parçası olmaktan çok memnun. Bu bağlamda, Dünya Bankası'nın altyapı işleri için oluşturduğu yeni yaklaşım- daha büyük stratejik altyapı projelerini üstlenme istekliliği ve daha geniş kapsamlı kurumsal modeller için açıklık- Dünya Bankası'nı daha etkin kılacaktır.

Çin dünya ekonomisini sallıyor

Ekonomist dergisine göre küresel ücretler, karlar, fiyatlar ve faiz oranları giderek artan bir biçimde Çin’de yaşanan olaylardan etkilenmekte. Başta ABD olmak üzere bir çok gelişmiş ülke artık Çin’in alacağı ekonomik kararlardan birebir etkilenir duruma geldi.

Bir yıllık bir refah istiyorsanız, tahıl yetiştirin. 10 yıllık bir refah istiyorsanız, ağaç yetiştirin. 100 yıllık bir refah istiyorsanız, insan yetiştirin. Bu eski Çin atasözü, Çin’in yoğun iş gücünün küresel ekonomi içine girişinin 50 belki de 100 yılın en önemli değişimini nasıl kanıtlayacağını göstermekte. Çin, diğer yükselen ülkeler, Hindistan, Brezilya ve eski Sovyetler Birliği ile birlikte dünyanın potansiyel üretimini ve böylece gelecek refahını destekleyerek, etkili şekilde küresel işgücünü ikiye katlamakta. Çin’in büyüme oranı, daha önce veya hali hazırda As-

ya’da yükselen ekonomiler ile karşılaştırıldığında istisnai değil, fakat Çin, dünya ekonomisi üzerinde iki nedenden dolayı daha önemli bir etkiye sahip: Çin hem büyük ve ucuz işgücüne sahip hem de ekonomisi olağan dışı bir şekilde ticarete açık. Bunun sonucunda, Çin’in kalkınması hem küresel büyümenin güçlü bir yürütücüsü hem de diğer ekonomiler üzerindeki etkisi daha yaygın. Yuan’ın bundan sonra dolar karşısında sabit kalmayacağını duyurulmasından sonra Pekin’in yeni etkisi, küresel para kuru, tahvil ve mal piyasaları içindeki şok dalgalarından uzaktadır Bir-

kaç yıl önceye kadar, hiç kimse Çin Yuan’ının dolara göre ayarlanacağı fazla önemsemezdi. Ancak, son zamanlarda, bu bağ, genel olarak Amerika büyük ticaret açığı nedeniyle suçlanarak uluslararası politikanın en sıcak konulardan biri haline geldi.

Yuan’ın yüzde 2.1’lik yeniden değerlendirilmesi önemsiz ve Amerika’nın ticaret açığında muhtemelen çöküntü yaratmamakta. Daha önemlisi, dolara karşı yuan’ın resmi bağının kırılması ve bir para kurları sepetine karşı “gözetimli dalgalanma” denilen değişim. Çin otoritelerinin Yuan’ın tırmanışına ne kadar izin

vereceği belirsiz olmasına rağmen, teoride bu, dolara karşı Yuan'da daha büyük bir artışa izin vermekte.

Hatta yapılan düzenleme zayıf olsa dahi, önemli bir dönüm noktasına işaret etmekte. Bu, kesinlikle, Çin'in kendisi için doğru yönde atılan bir adım, çünkü daha büyük para kuru esnekliği, ekonomiye yön vermesi için para politikasının kullanımına daha fazla fırsat verecek. Daha ilginç, dünya ekonomisi için uygulamalar. Bu durum, neyin, Çin (ve diğer Asya ülkeleri) ve Amerika arasında canlandırılan Bretton Woods'un sabit döviz kuru oranları sistemini çağırmasının sonunun başlangıcı olabilir.

Dragonun Nefesi

Bu düzenlemeye göre Çin, Hazine tahvilleri olarak Amerika'nın tüketicileri ve hükümetine ucuz finansman sağlamakta. Bir para kuru sepetine geçilmesi, Çin'in dolar varlık-

larının yeni satın alınmasını azaltmaya neden olursa, Amerika'nın tahvil faizini yükseltebilir. Bu nedenle, yüzde 25 veya daha yüksek revalüasyon (yeniden değerlendirme) talep eden Amerika'nın

valüasyonun kendisi sayesinde olmayacak, fakat daha yüksek tahvil faizlerinin iç talebi sıkması nedeniyle olacak.

Amerika'nın ticaret açığı, asıl olarak, adil olmayan Çin rekabeti değil, aşırı harcama ve yetersiz tasarruftan ileri gelmekte.

Çin, Amerika'nın açığına katkıda bulun-

nursa,

bu olduğundan az gösterilen döviz kuru oranı aracılığıyla değil, fakat tahvil faizlerinin düşük tutulması ve de aşırı hane halkı borçlanması ve harcamasının körüklenmesi aracılığıyla olmakta. Bu açıdan, küresel para politikası şimdi Pekin'den yapılmakta, Washington'da değil.

Bulmaca Anahtarı

Dünyanın geri kalanı üzerindeki Çin'in temel etkisi nedeniyle Yuan, Amerika'nın ticaret açığı ve işler üzerindeki en popüler odak olan bu noktayı kaçırmakta. Çin'in büyüyen etkisi, ucuz mallarının ihracatından çok daha derine uzanmakta: daha önce olmadığı kadar hızlı bir biçimde işgücü, sermaye, mallar ve varlıkların göreceli fiyatlarını değiştirmekte.

Çin göstericileri dikkatli olmalı. Bu gibi büyük ölçekli revalüasyon, tahvil faizlerini daha yukarıya itebilir ve Amerika ekonomisine çok kötü zarar verebilir. Gerçekten, Yuan'un düzenlenmesi Amerika'nın ticaret açığı üzerinde herhangi bir gerçek etkiye sahip olursa, bu re-

BİLANÇO

Çin'in dünya ekonomisi üzerindeki önemli ve yaygın etkisinin kabulü bugünkü çeşitli ekonomik bulmacaları açıklamakta.

Örneğin, petrol fiyatı ele alınsın. Geçen yılın başından bu yana, petrol fiyatları ikiye katladı, ancak daha önceki petrol şoklarının aksine, enflasyon oranları düşük

ve büyüme sağ-

lıklı kalmakta.

Bu bilmece-

nin yanıtı Çin'dir.

Petrol fiyatları,

geçmişte oldu-

ğu gibi arzın ke-

silmesinden çok

Çin'in güçlü tale-

bi tarafından

yükseldiği kapsamda,

bunların küresel büyüme-

ye zarar vermesi çok düşük ihtimaldir. Ayrıca, enflasyon üzerinde daha yüksek petrol fiyatlarının etkisi, Çin sayesinde, kameradan bilgisayara, mikro dalgadan bisiklete kadar bu gibi tüm malların fiyatlarının düşmesi ile telafi edilmekte. Buna ek olarak, Çin rekabeti ve offshore'u değiştirebilecek olan gelişmiş ülkelerde firmalarının tehdidi de ücretler ve böylece enflasyonun yükselmesini önlemeye yardımcı olmaktadır.

Bir diğer gariplik, birçok malın fiyatları düşerken, hane halkı fiyatlarının bir çok ülkede yüksel-

mesi. Daha ucuz Çin malları, merkez bankalarının, reel faiz oranlarını şiddetle daha yükselmeye ihtiyaç duymadan, enflasyon hedeflerini gerçekleştirme-

lerini daha kolay hale getirmekte. Bu durum, aşırı kredi almayı teşvik etmekte. Ortaya çıkan aşırı li-

kidite, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

lecekte, ge-

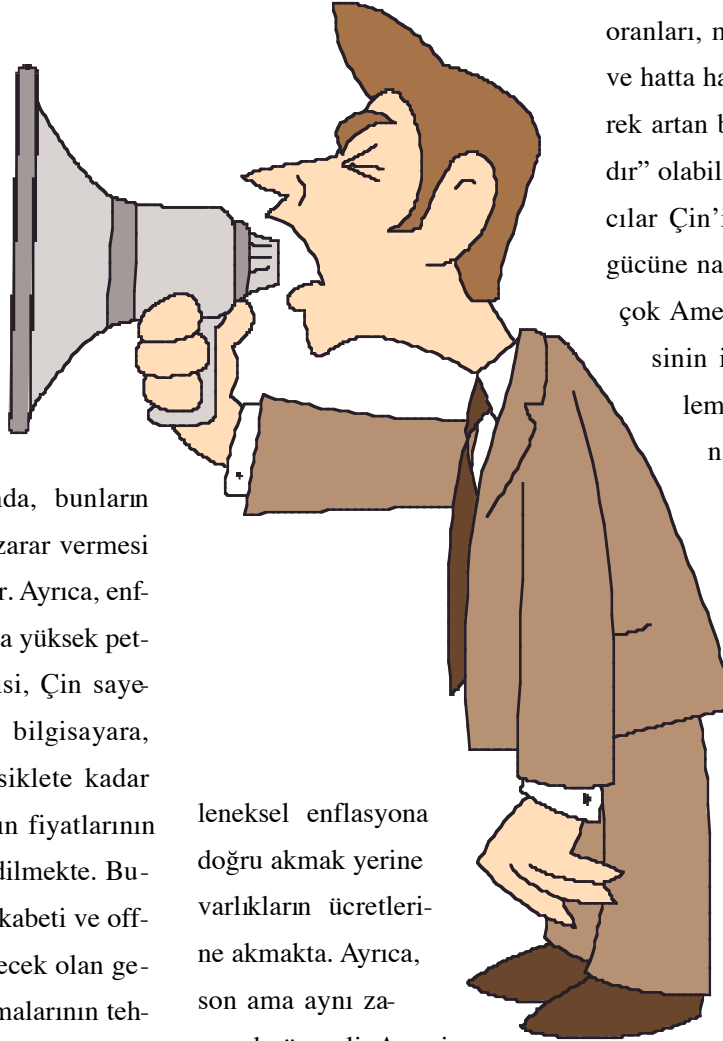
lecekte, ge-

lecekte, ge-

Amerikanın tahvil faizleri neden bu kadar düşük? Bu soruya verilecek yanıtın bir bölümü bir kere daha, kendi para kurunu düşük tutmak için çok miktarda Hazine bonosu satın alan Çin'e dayanmaktadır.

Gelecek yıllar boyunca, gelişmiş ülkelerin enflasyonu ve faiz oranları, maaşları, karları, petrol ve hatta hane halkı fiyatları giderek artan bir biçimde "Çin malıdır" olabilir. Dünyadaki politikacılar Çin'in büyüyen ekonomik gücüne nasıl cevap verecek? Bir çok Amerikalı parlamento üyesinin istediği, korumacı önlemlerle Çin'in büyümesini durdurmaya çalışmak, bir faciayla sonuçlanabilir. Çünkü bu durum gelecekteki küresel refahın güçlü bir kaynağını kapatacaktır.

Çin'in büyüyen gücünün çözülmesinin daha iyi bir yolu, ülkeye küresel ekonomik istikrar içinde daha büyük bir pay verilmesi olacaktır. Çin, G7 ve OECD gibi uluslararası ekonomi politikası forumlarının tam üyesi olmalıdır. Batılı politikacıların diğer bir Çin atasözünü hatırlaması akıllıca

leneksel enflasyona doğru akmak yerine varlıkların ücretlerine akmakta. Ayrıca, son ama aynı zamanda önemli, Amerikan Merkez Bankası Başkanı Alan Greenspan'ı şaşırtan çözümleri zor bir durumun varlığı: sağlam büyüme ve çok miktarda hükümet borçlanmasına rağmen

Enflasyon beklentileri aştı

Ağustos ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 1,04, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 2,18, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 4,32 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 10,65 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 751 maddeden, 208 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 315 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 228 maddenin ortalama fiyatlarında düşüş gerçekleşti. Bir önceki aya oranla sanayi sektöründe 1,45, tarım sektöründe 1,04 artış yaşandı.

Ağustos ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde -0,85, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 2,87, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 7,91 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,64 artış gerçekleştirdi. Ağustos ayında Endekste kapsanan toplam 423 maddeden, 72 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 207 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 144 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti. En yüksek artış alkollü içecekler ve tütün grubunda yaşandı.

ÜFE	AĞUSTOS 2005 (2003=100)	AĞUSTOS 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,04	0,79
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	2,18	7,33
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	4,32	10,52
(01.09.2004-31.8.2005) - (01.09.2003-31.8.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	10,65	11,62

TÜFE	AĞUSTOS 2005 (2003=100)	AĞUSTOS 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,85	0,58
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	2,87	3,87
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,91	10,04
(01.09.2004-31.8.2005) - (01.09.2003-31.8.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,64	13,97

		2005								2004			
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	-0,41	0,11	1,26	1,21	0,20	-0,48	-0,74	1,04	1,85	3,23	0,75	0,13
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	-0,41	-0,30	0,96	2,18	2,38	1,89	1,14	2,18	9,31	12,84	13,69	13,84
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,55	0,02	0,26	0,71	0,92	0,10	-0,57	0,85	0,94	2,22	1,54	0,45
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,55	0,57	0,83	1,55	2,49	2,59	2,00	2,87	4,85	7,18	8,83	9,32

Dünya ekonomisi

Petrol küresel büyümeyi vurdu

Petrol fiyatlarının yüksek seyretmesi küresel ekonomik büyümeyi, olumsuz etkiliyor. Petrol fiyatlarının 50 dolar ortalamasında seyretmesi durumunda dünya ekonomik büyümesi yüzde 0.8 gerileyecek. Yüksek petrol fiyatları ABD Dış Ticaret açığı artış trendini hızlandırdı. Türkiye'nin toplam petrol faturasınının 6 milyar dolar artışla 11.5 milyar dolara yükselmesi bekleniyor.

Uluslararası Enerji Ajansı, rekor düzeylerde seyreden petrol fiyatlarının dünya ortalama ekonomik büyümesinde bu yıl yüzde 0.8 oranında bir azalmaya neden olacağını açıkladı. Açıklamada, gerek gelişmekte olan ülkelerde, gerekse gelişmiş ekonomilerde cari açık sorununun artacağı saptaması yapıldı. Petrol fiyatlarının ortalama 50 dolarda seyretmesi halinde, bunun dünya ekonomik büyümesini yüzde 0.8 azaltacağı ve fiyatların yükselişine devam etmesiyle bu gerilemenin daha da artacağı tahmin edildi. Uluslararası Enerji Ajansı'nın açıklamasın

da, yükselişin belli başlı nedeni olarak, talep artışının OPEC dışı ülkelerdeki üretim artışıyla dengelenememesi, genel stok düzeyinin düşük olması, rafineri kapasitesinin dünya genelinde yetersiz olması, İran ve Ortadoğu'daki jeopolitik gelişmeler olarak sıralandı. Ajansa göre bu yıl Türkiye'nin toplam petrol faturasınının 6 milyar dolar artışla 11.5 milyar dolara yükseleceği tahmin edildi.

Petrol fiyatlarının rekor düzeyde seyretmesinin etkisiyle ABD'nin dış ticaret açığı haziran ayında 59 milyar dolara yaklaştı. Dış ticaret açığı yüzde 6.1 arttı. ABD'nin

Çin'le ticaret açığı da yeni bir rekor kırdı. Çin'den yapılan ithalat rakamı 21 milyar dolarla rekor düzeye çıktı.

ABD ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yıllık bazda beklentiler doğrultusunda yüzde 3.4 büyüdü. Yılın ilk çeyreğinde ABD ekonomisi yüzde 3.8 büyümüşü. İkinci çeyrekte büyüme ilk çeyreğe oranla yavaşlasa da, ABD ekonomisi arka arkaya dokuzuncu çeyrek yüzde 3'ün üzerinde büyüdü. ABD ekonomisinde benzer bir dönem Başkan Ronald Reagan döneminde 1980'li yılının ilk çeyreğinde yaşanmış, 1986 yılının ilk

çeyreğine kadar 16 dönem boyunca ekonomi yüzde 3'ün üzerinde büyüme hızını yakalamıştı.

ABD Merkez Bankası Alan Greenspan'ın tercih ettiği enflasyon göstergesi niteliğindeki çekirdek deflator ise yüzde 2.4 düzeyindedi. Enflasyonla düzeltilmiş Gayri Safi Yurtiçi Hasıla miktarı ise 11.1 trilyon dolar düzeyine çıktı. Ekonomistler yıl sonu itibarıyla ABD

ekonomisinin yüzde 3.5 büyüyeceğini öngörüyorlar.

ABD'de büyüme rakamlarıyla beraber gösterge faiz oranlarını da eritti. ABD Merkez Bankası, kısa vadeli faiz oranını çeyrek puan artırarak yüzde 3.5 düzeyine çıkarttı.

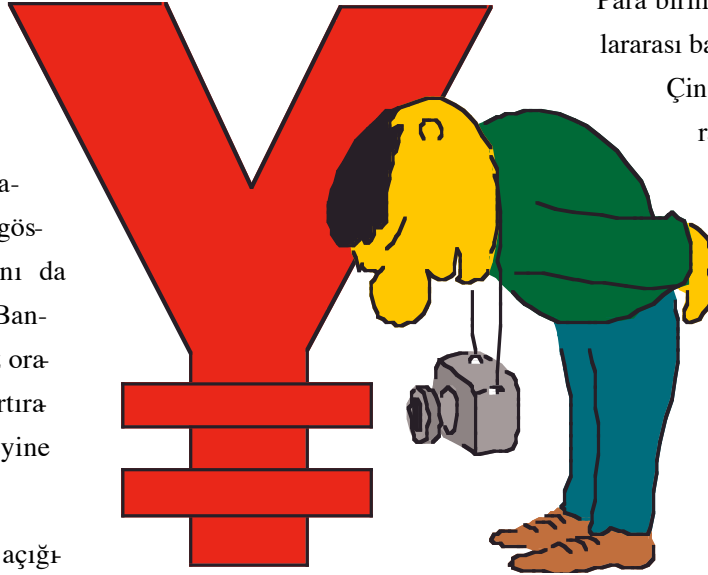
ABD'de dış ticaret açığının imdadına sermaye girişi yetiştirdi. Haziran ayında net sermaye girişi 71.2 milyar dolar oldu. Bu rakam, ABD'nin 58.8 milyar dolarlık dış ticaret açığını fazlasıyla karşılıyor

Avrupa Merkez Bankası, Avrupa ortak para birimine euroyu kullanan euro bölgesinde ekonominin enflasyon sorunuyla karşılaşmasızın kademeli olarak büyüdüğünü, bu yüzden kısa dönemde faiz oranlarında değişikliğe gerek bu-

lunmadığını açıkladı.

AMB'nin aylık bülteninde, mevcut ekonomik tablo karşısında Ağustos ayında halen yüzde 2 olan faiz oranlarını değiştirmeye gerek olmadığı belirtilirken, bu tarihten sonra bir değişiklik olacağına ilişkin bir ima da yer almadı.

Bültende, yüksek enerji fiyatları-

nın, tüketicilerin ve işletmelerin harcama gücünü azaltarak ekonomik büyüme hızı üzerinde aşağıya doğru, enflasyonda yukarıda doğru baskı yaratmasına rağmen, son verilerin Euro Bölgesi'nde iyileşme eğiliminin güçlü olduğunu gösterdiği belirtildi.

İngiltere ekonomisi yılın ikinci yarısında geçen yılın aynı dönemi

ne göre yüzde 1.7 büyüdü. Büyüme hızının son 12 yılın en düşük düzeyine inmesinde, imalat ve sanayi sektöründe gözlenen durgunluğun etkili olduğu ifade ediliyor. İngiliz Ulusal İstatistik Bürosu, ekonominin ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe göre ise binde 4 büyüdüğünü açıkladı. İlk çeyrekte de binde 4 büyüyen ekonominin, ikinci çeyrekte binde 5 büyümesi bekleniyor.

Para birimi yuanın değerini uluslararası baskıların etkisiyle artıran Çin, yuanın değerini 11 para biriminden oluşan döviz sepetine bağladı.

Çin Merkez Bankası, para birimi yuanın değerinin belirlenmesinde referans olarak alacağı döviz sepetini açıkladı. Ağırlıklı olarak ABD Doları, Euro, Japon Yeni ve Kore Won'undan

oluşan sepette Singapur doları, İngiliz Sterlini, Malezya Ringiti, Rus Rublesi, Avustralya Doları, Tayland Bahtı ve Kanada doları da bulunuyor. Çin, Asya krizinin ardından para birimi yuanın değerini dolara endekslemişti. 11 yıl boyunca değeri "8.27 yuan=1 dolar" olarak belirlenen yuan, 21 Temmuz'da açıklanan kararla sadece dolar yerine döviz sepetine

Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Temmuz (Milyon YTL)			2005 Yılı Bütçe Hedefi
	2004	2005	Artış (yüzde)	
Gelirler	60.659	71.917	15.6	126.490
Genel Bütçe Gelirleri	59.513	70.618	15.7	124.330
Vergi Gelirleri	48.305	57.211	15.5	106.617
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	14.194	15.363	7.60	26.408
Gelir Vergisi	9.769	10.888	10.2	18.413
Gelir Vergisi Terkifatı	8.670	9.701	10.6	
Kurumlar Vergisi	4.426	4.475	1.09	7.995
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	3.836	4.197	8.60	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	830	1.056	21.4	1.267
Motorlu Taşıtlar Vergisi	872	1.591	45.1	2.100
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	22.192	27.711	19.9	53.586
Dahilde Alınan KDV	6.594	6.761	2.47	13.825
Özel Tüketim Vergisi	13.651	17.549	22.2	34.562
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	802	1.017	21.1	1.187
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	1.075	1.809	40.5	3.099
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	9.142	10.322	11.4	20.314
İthalat Vergileri	8.470	9.532	11.1	18.699
Vergi Dışı Gelirler	10.636	12.632	15.8	17.238
Katma Bütçe Gelirleri	1.146	1.299	11.7	2.160
Harcamalar	76.588	78.868	2.89	155.628

EKONOMİK VERİLER

	2004	2003	2002	2001	2000	1999
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)	428.932	356.681	275.032	176.484	125.596	78.283
GSMH (milyon dolar)	299.475	239.235	179.898	145.693	200.002	185.267
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	9.9	5.9	7.9	-9.5	6.3	-6.1
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	4.172	3.383	2.598	2.123	2.965	2.879
Üretim Endeksi	119.7	109.0	100.5	92.1	101	95.6
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	62.774	46.877	35.081	31.334	27.775	26.587
Toplam İthalat (Milyon/Dolar)	97.161	68.734	50.832	41.399	54.503	40.671
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-34.388	-21.856	-15.751	-10.065	-26.728	-14.084
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	64.6	68.2	69.0	75.7	51.0	65.4
İşsizlik Oranı (%)	10.3	10.5	10.6	8.5	6.6	7.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	224.483	194.387	149.869	122.157	36.421	23.005
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	153.160	145.805	130.353	895	118.802	103.025
Konsolide Bütçe Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar)	68.400	63.408	56.830	38.760	39.522	34.580
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	-15.573	-6.808	-1.789	3.390	-9.819	-1.360

(Bin YTL)	2005		2004		2003
	12 Ağustos	05 Ağustos	31 Aralık	13 Ağustos	26 Aralık
Emisyon	18.007.456	17.511.101	13.465.237	14.180.874	10.844.508
Para Arzı					
- M1	34.401.517	33.979.160	29.469.070	25.759.677	21.564.149
- M2	134.661.211	132.982.160	109.344.449	99.386.396	80.922.936
- M3	144.130.412	142.000.871	116.597.637	105.538.003	86.565.043
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	126.262.873	123.467.241	103.240.239	91.716.188	75.677.074
- Vadeli Tasarruf	83.047.742	82.514.540	66.705.794	61.781.192	50.174.043
- Vadesiz Tasarruf	8.37.337	8.607.898	8.348.626	6.462.050	5.853.366
- Vadeli Ticari	17.211.952	16.488.460	13.169.585	11.845.527	9.184.744
- Vadesiz Ticari	9.084.173	8.674.235	8.671.897	6.625.448	5.580.690
- Resmi Mevduat	8.081.669	7.182.108	6.344.337	5.001.971	4.884.231
Kredi Stoku	106.238.525	104.911.174	82.514.275	72.058.288	51.748.279
- Tüm Banka Kredileri	106.238.525	104.911.174	82.211.975	71.755.988	51.748.279
- M.B. Kredileri	0	0	302.300	302.300	0
Bank. El. Tah. ve Bono	124.153.277	120.896.606	113.944.740	104.776.728	97.459.504

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Ağustos 2005** - Tarım Sigortalılarının Ödemek Zorunda Oldukları Primlerin Hesaplanması, Ödenmesi ve Tahsili Usulleri Hakkında Yönetmelik
- 03 Ağustos 2005** - Bağ-Kur Sağlık Sigortası Yardımları Yönetmeliği
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 296)
 - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 297)
 - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 298)
 - Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:436)
- 09 Ağustos 2005** - Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına ilişkin 2002/1 Sayılı Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (No:2005/1)
- Vergi İadesi Genel Tebliği (Seri No:10)
 - Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:45)
 - Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:256)
 - Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:38)
- 10 Ağustos 2005** - Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No:9)
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No:299)
- 11 Ağustos 2005** - Bağ-Kur Sigortalılarının Ödemek Zorunda Buldukları Primlerin Hesaplanması, Ödenmesi ve Tahsili Usulleri Hakkında Yönetmelik
- 13 Ağustos 2005** - Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa Göre Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarından Yapılacak Tahsislerde Başvurma Şekilleri İle Aylıkların Ödenme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik
- Tarımda isteğe Bağlı Sigortalılık, Prim ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik
 - Bağ-Kur Sigorta Yardımları İşlemleri Yönetmeliği
- 16 Ağustos 2005** - Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No:40)
- 20 Ağustos 2005** - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No:301)
- 26 Ağustos 2005** - 2005/9281 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (III) Sayılı Listede Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi İle İlgili Karar
- 31 Ağustos 2005** - 2005/9266 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü Maddesinde Yer Alan Tevkifat Nispetleri Hakkındaki 30/12/1993 Tarihli ve 93/5148 Sayılı Kararnamenin Eki Karar'da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar

Vergi Takvimi

- 07.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 09.09.2005** - 16-31 Ağustos Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 12.09.2005** - 16-31 Ağustos Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Kolalı Gazozlara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Alkollü İçeceklere İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Motorlu Taşıtların İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı
- 20.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı
- 20.09.2005** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.09.2005** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.09.2005** - 1-15 Eylül Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 26.09.2005** - 1-15 Eylül Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 26.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Ödemesi
- 26.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 26.09.2005** - Ağustos 2005 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödemesi

BİLANÇO

Ağustos 2005 Kronoloji

01 Ağustos Suudi Arabistan Kralı Fahd hayatını kaybetti.

02 Ağustos Trabzon ve Rize'de etkili olan sağnak yağış sonucu 7 kişi yaşamını yitirdi

03 Ağustos Kayseri Erciyes Üniversitesi hastanesinde yenidoğan servisinde doğan 7 bebek öldü.

04 Ağustos PKK tarafından bir süre önce kaçırılan er Coşkun Kıran'dı serbest bırakıldı.

05 Ağustos Avrupa Birliği Genel Sekreteri Büyükelçi Murat Sungur görevinden istifa etti.

06 Ağustos Kamuoyunun yakından tanıdığı 200 aydın bir bildiri yayınlayarak PKK'dan silahlı eylemlere son vermesini hükümette kalıcı barışı sağlamasını istedi.

07 Ağustos Türkiye otomotiv üreten ülkeler arasında 2001-2004 yıllarında üretimini en hızlı artıran ülke oldu.

08 Ağustos Terör endişesi ve artan talep petrol fiyatlarının 63 dolara çıkmasına neden oldu.

09 Ağustos Merkez Bankası gecelik faiz oranlarında indirime gitmeyeceğini açıkladı.

10 Ağustos Kasım 2003'te İstanbul'u kana bulayan bombalı saldırıların beyni olan El Kaide militanı Suriyeli Sahra yakalandı.

11 Ağustos Özelleştirme İdaresi tarafından satışa çıkarılan İstanbul Hilton Oteli'ni Aydın Doğan 255 milyon dolara aldı.

12 Ağustos Başbakan Erdoğan Diyarbakır'da yaptığı konuşmada kürt sorunuyla yüzleşilmesi gerektiğini söyledi.

13 Ağustos Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Baydemir, PKK'nın silahlı eylemlere son vermesi gerektiğini söyledi.

14 Ağustos Kıbrıs Rum Kesimine ait bir uçak Atina yakınlarında düştü 121 kişi hayatını kaybetti.

15 Ağustos İsrail, 38 yıl önce işgal ettiği Gazze şehrini terk ederek Filistin'e bırakmaya başladı.

16 Ağustos Kolombiya havayollarına ait bir uçak Panama'da düştü 160 yolcu öldü.

17 Ağustos Formula 1 yarışı nedeniyle İstanbul'daki otellerin tamamı doldu.

18 Ağustos Doğu Grubu, Garanti Bankası'nın yüzde 27'sinin satışı için Amerikan General Electric'le görüşmelere başladı.

19 Ağustos Koç Grubu'na ait Migros, Doğu Grubu'nun perakende zinciri Tansaş'ı satın aldı.

20 Ağustos Türkiye Çin'den ithal edilen otomobil lastiklerine dumping vergisi uygulayacak.

21 Ağustos İstanbul Park, ilk Formula 1 yarışına kusursuz bir ev sahipliği yaptı.

22 Ağustos Hükümet kamu çalışanlarına 2006 yılı için yüzde 5 zam önerdi.

23 Ağustos Hazine 560 gün vadeli tahvil ihalesinde yüzde 17'den borçlandı.

24 Ağustos Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, spor kulüplerinin milyonlarca dolarlık transferlerde sözleşmeleri düşük göstermelerinin mercek altına alındığını söyledi.

25 Ağustos Doğu Holding bünyesinde bulunan Garanti Bankası'nın yüzde 25.5 hissesini Amerikan General Electric'in sahibi olduğu GE Consumer Finance'e 1.55 milyar dolara sattı.

26 Ağustos ABD Merkez Bankası, ABD ekonomisindeki iyiyeye gidişin bozulabileceği uyarısında bulundu.

27 Ağustos Başbakan Yardımcısı Şener uzun vadeli konut finansman sisteminde yasa taslağının hazırlandığını açıkladı.

28 Ağustos Irak'ta anayasa taslağı sunnilerin onayı olmadan Meclis'ten onaylanıp referandumuna sunuldu.

29 Ağustos Meksika Körfezi'ni etkilemesi beklenen Katrina kasırgası petrol fiyatlarının 70 doların üzerine çıkma sına neden oldu.

30 Ağustos ABD'nin New Orleans sahillerini vuran Katrina kasırgası yüzlerce kişinin ölümüne, 25 milyar dolar maddi zarara yol açtı

31 Ağustos Irak'ta Dicle nehri üzerindeki köprüden geçenlerin izdihamı sonucu 965 kişi öldü, 475 kişi yaralandı.